

Odnos privrženosti vlastitim psima sa zadovoljenjem osnovnih psiholoških potreba i zadovoljstvom životom

Miličević, Ivana Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:593008>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

IVANA MAJA MILIČEVIĆ

**ODNOS PRIVRŽENOSTI VLASTITIM
PSIMA SA ZADOVOLJENJEM OSNOVNIH
PSIHOLOŠKIH POTREBA I
ZADOVOLJSTVOM ŽIVOTOM**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA PSIHOLOGIJU

IVANA MAJA MILIČEVIĆ

**ODNOS PRIVRŽENOSTI VLASTITIM
PSIMA SA ZADOVOLJENJEM OSNOVNIH
PSIHOLOŠKIH POTREBA I
ZADOVOLJSTVOM ŽIVOTOM**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Jelena Maričić
Sumentor: Jelena Jureta, mag. psych.

Zagreb, 2021.

Odnos privrženosti vlastitim psima sa zadovoljenjem osnovnih psiholoških potreba i zadovoljstvom životom

The relationship between attachment to dogs and satisfaction of basic psychological needs and life satisfaction

Sažetak

Cilj ovog istraživanja bio je dobiti uvid u odnos između privrženosti psima sa zadovoljstvom životom i zadovoljenjem osnovnih psiholoških potreba kako bi se unaprijedilo znanstveno razumijevanje područja odnosa pasa i ljudi. Istraživanje je provedeno na uzorku od 431 stanovnika Hrvatske (243 vlasnika i 186 ne-vlasnika pasa) prosječne dobi 30,61 godina ($sd = 11,673$). Podatci su prikupljeni pomoću *online* ankete, a korišteni su instrumenti Skala zadovoljstva životom (Penezić, 2002), Skala zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba (La Guardia, Ryan, Couchman i Deci, 2000) i Adaptirana Lexington skala privrženosti kućnim ljubimcima (Penezić i Levačić, 2012). Osmišljeni model objasnio je 59,5% varijance zadovoljstva životom, gdje su dob, roditeljstvo i zadovoljenje potrebe za autonomijom i kompetencijom bili značajni prediktori. Zadovoljstvo životom i zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba nije bilo različito između vlasnika i ne-vlasnika pasa. Postoji razlika u ostvarivanju potrebe povezanosti između skupine visokoobrazovanih i osoba koje nisu završile neki stupanj visokog obrazovanja na način da su osobe sa završenim stupnjem visokog obrazovanja iskazale veću potrebu za povezanošću. Zadovoljenje potrebe za kompetencijom veće je kod osoba koje žive s partnerom u odnosu na one koji ne žive s partnerom. Istraživanje nije pokazalo značajne interakcijske efekte između bračnoga statusa i vlasništva psa u zadovoljenju potreba za kompetencijom, niti glavni efekt vlasništva psa. No, utvrđena je razlika u potrebi za kompetencijom između osoba koje nisu u vezi i osoba koje su u vezi ili braku na način da su osobe izvan veze ili braka imale manje zadovoljenu potrebu za kompetencijom. Nadalje, istraživanje je pokazalo da osobe koje su u vezi su zadovoljnije životom od onih koji nisu u vezi, ali nije nađena razlika u zadovoljenju potrebe za povezanosti s obzirom na bračni status. Također, nije utvrđena razlika u privrženosti psima s obzirom na razinu mjesečnih prihoda po članu kućanstva ni između skupine roditelja i onih sudionika koji nemaju djecu. Međutim, žene su pokazale veću privrženost psima u usporedbi s muškarcima.

Ključne riječi

Zadovoljstvo životom, osnovne psihološke potrebe, privrženost psima

Abstract

The aim of this study was to gain insight into the relationship of dog attachment with life satisfaction and the satisfaction of basic psychological needs in order to improve the scientific understanding of the area of the relationship between dogs and humans. The research was conducted on a sample of 431 inhabitants of Croatia (243 dog owners and 186 non-owners) with an average age of 30,61 years ($sd = 11,673$). Data were collected using an online survey and using the following instruments: Life Satisfaction Scale (Penezić, 2002), Basic Psychological Needs Scale (La Guardia, Ryan, Couchman, and Children, 2000) and the Adapted Lexington Pet Attachment Scale (Penezić and Levačić, 2012). Hierarchical regression analysis, ANOVA, t-test and non-parametric Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests were used for statistical analyses. The designed model explained 59,5% of the life satisfaction variance with age, parenthood and need for competence and autonomy as significant predictors. Life satisfaction and satisfaction of basic psychological needs were not different between dog owners and non-owners. Statistically significant difference was found in need for relatedness between a group of highly educated people and people who have not completed a higher education degree in a way that people with a higher education degree have shown greater satisfaction of the need for relatedness. Satisfying the need for competence is more common in people living with a partner than in those not living with a partner. Research showed no significant interaction effects between marital status and dog ownership in competence satisfaction, nor the main effect of dog ownership. However, difference in the need for competence between persons who are not in a relationship and persons who are in a relationship or marriage was found, in such a way that persons outside the relationship or marriage had less satisfied need for competence. Research showed that people who are in a relationship are more satisfied with life than those who are not in a relationship, but it wasn't found in satisfaction of the need for relatedness with respect to marital status. Furthermore, no difference in attachment to dogs was found given the level of monthly income per household member nor between the group of parents and those participants who do not have children. However, women showed a higher attachment to dogs compared to men.

Keywords

Life satisfaction, basic psychological needs, attachment to dogs

Sadržaj

Sadržaj.....	1
Uvod.....	2
Odnos između ljudi i kućnih ljubimaca.....	2
Privrženost vlasnika psima.....	3
Psihološke potrebe.....	4
Zadovoljstvo životom.....	6
Cilj i problemi istraživanja.....	8
Problemi i hipoteze.....	8
Metoda.....	9
Sudionici.....	9
Instrumenti.....	10
Postupak.....	13
Rezultati.....	14
Rasprava.....	25
Zadovoljstvo životom i zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba.....	25
Razlike između vlasnika i ne-vlasnika pasa.....	31
Razlike u privrženosti.....	28
Ograničenja istraživanja, implikacije i prijedlozi za buduća istraživanja.....	31
Zaključak.....	32
Popis literature.....	36
Prilozi.....	43
Prilog 1. Skala zadovoljstva životom.....	43
Prilog 2. Skala zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba.....	44
Prilog 3. Adaptirana Lexington skala privrženosti kućnim ljubimcima.....	44

Uvod

Odnos između ljudi i kućnih ljubimaca

Izreka da je pas čovjekov najbolji prijatelj ima dugu tradiciju, a to sigurno nije bez razloga. Psi preuzimaju različite zadatke kako bi pomogli ljudima. Postoje policijski psi, psi vodiči, pomagači, terapijski psi, no nemaju samo radni psi veliku ulogu u ljudskim životima, već i psi koji su kućni ljubimci. Važnost pasa u našim životima postao je globalni fenomen (McConnell, Brown, Shoda, Stayton i Martin, 2011). Odnos čovjeka i kućnog ljubimca karakterizira snažna afektivna povezanost, a objektivno opterećuje svakodnevni čovjekov život (Ombla, 2012). Ako psi opterećuju svakodnevni život, postavlja se pitanje o razlozima zbog kojih ih ljudi žele kao kućne ljubimce.

Sve je veći interes za istraživanje odnosa između ljudi i njihovih kućnih ljubimaca. Takva istraživanja pokazala su kako obrazac tipične interakcije između čovjeka i kućnog ljubimca nalikuje obrascu ponašanja roditelja i može se legitimno usporediti s obrascem ponašanja roditelja, s tim da je ono usmjereno prema životinji, a ne djetetu (Ombla i Vidaković, 2018), što ukazuje na moguće postojanje privrženosti. Ljudi mogu imati različite vrste životinja za kućne ljubimce, međutim, psi i mačke najčešći su (Chomel, 1992), pri čemu su psi najpopularniji kućni ljubimci (Toribio i sur., 2009). Arheološka istraživanja pokazuju da je upravo pas bio prva pripitomljena životinja (Morey, 2014), te se zaključuje da vjerojatno postoji dobar razlog za to. Psi su povezani s različitim pozitivnim aspektima života ljudi, a to se odražava na psihološkoj i fiziološkoj razini. Vlasnici pasa imaju više samopouzdanje, više se bave tjelovježbom i manje su usamljeni od osoba koje nemaju pse (McConnel i sur., 2011). Također, postoji povezanost između posjedovanja pasa i niže anksioznosti u stresnim situacijama, manje depresivnosti i osjećaja usamljenosti (Siegel 1990; Allen i sur., 1991; Zasloff and Kidd 1993; Holcomb i sur., 1997, prema Militades i Shearer, 2011), smanjenja stresa i depresije (Smyth i Slevin, 2010) te većeg samopouzdanja (Hart, 1995, prema Militades i Shearer, 2011). Međutim, pozitivni učinci ne očituju se samo na psihološkoj razini. Prema Smyth i Slevin (2010), posjedovanje psa popraćeno je snižavanjem krvnog tlaka, a u istraživanju Müllersdorf, Granström, Sahlqvist i Tillgren (2010), zaključuje se da su vlasnici pasa imali bolju razinu općeg zdravlja i više se bavili rekreacijskim fizičkim aktivnostima, ponajviše u prirodi, u usporedbi s onima koji nisu vlasnici pasa.

Međutim, nisu svi rezultati usklađeni te korelacijska istraživanja ostavljaju mnoga pitanja o pozitivnim ishodima posjedovanja kućnih ljubimaca neodgovorenima. Primjerice, možda su pozitivni ishodi pod utjecajem treće varijable, kao što su zdravlje ili dobro financijsko stanje s obzirom na to da ljudi trebaju imati dovoljno energije i financijskih sredstava za adekvatnu brigu o kućnim ljubimcima (McConnell i sur., 2011). U longitudinalnoj studiji Simons i suradnika (2000, prema Militades i Shearer, 2011) nisu pronađene značajne razlike u depresivnosti između vlasnika pasa i onih koji nemaju pse. Nadalje, niska mjesečna primanja povezana su s nezadovoljstvom posjedovanja kućnih ljubimaca, a pretpostavlja se da je uzrok tome financijsko opterećenje koje pretpostavlja skrb za kućnog ljubimca (Ory i Goldberg, 1983). Konačno, u istraživanju *Pew Research Center* (2006, prema Bao i Schreer, 2016) nije pronađena razlika u postotku ljudi koji se procjenjuju „iznimno sretnima” između skupina vlasnika kućnih ljubimaca i onih koji to nisu te nije pronađena razlika u sreći vlasnika pasa i vlasnika mačaka.

Samo posjedovanje kućnog ljubimca ne mora biti značajan prediktor zadovoljstva života s obzirom da postoji varijabilitet u odnosu između vlasnika i kućnih ljubimaca. Radi boljeg razumijevanja njihova odnosa i doprinosa zadovoljstvu života, važno je sagledati njihovo subjektivno doživljavanje kućnih ljubimaca, odnosno privrženost vlasnika njihovim kućnim ljubimcima.

Privrženost vlasnika psima

Nacionalno istraživanje u Sjedinjenim Američkim Državama pokazalo je kako se većina vlasnika kućnih pasa i mačaka svakodnevno igra s njima i pokazuje im ljubav (Anon, 2000). Međutim, postoje razlike između percepcije mačaka i pasa kao kućnih ljubimaca. Vlasnici pasa svoje kućne ljubimce percipiraju kao zaigranije, aktivnije, osjećajnije, više prijateljski nastrojene, otvorenije za kontakt i manje agresivne prema poznatim osobama u usporedbi s percepcijom vlastitog kućnog ljubimca koje imaju vlasnici mačaka (Ombla, 2012). Nadalje, vlasnici pasa pokazuju veću razinu privrženosti svojim kućnim ljubimcima u usporedbi s vlasnicima mačaka ili drugih životinja (Johnson, Garrity i Stallones, 1992; Winefield, Black i Chur-Hansen, 2008).

U svrhu objašnjenja i razumijevanja odnosa koji se formira između ljudi i njihovih kućnih ljubimaca koristi se teorija privrženosti (Ombla i Vidaković, 2018). Privrženost se definira kao ustrajna emocionalna veza koja postoji između dviju osoba (Furlan i sur., 2005). Nadalje, odnos s

kućnim ljubimcem procjenjuje se kao onaj u kojemu su primarno naglašeni osjećaji potrebe za blizinom te neugoda i uznemirenost u situacijama razdvajanja, neovisno je li razdvajanje realno ili percipirano (Ombla i Vidaković, 2018). U istraživanju Ombla i Vidaković (2018) istraživani su koncepti teorije privrženosti u okviru odnosa između vlasnika i njihovih pasa. Postoje temeljne funkcije privrženosti, a to su tendencija pojedinaca da ostanu u bliskom kontaktu s figurom kojoj su privrženi (traženje blizine), pronalaženje sigurnosti i podrške u odnosu s figurom privrženosti (sigurno utočište), potkrepljenje osjećaja sigurnosti i povjerenja zbog prisustva figure privrženosti te facilitacija neometanog angažmana u okolini (sigurna baza) (Fraley i Shaver, 2000, prema Ombla i Vidaković, 2018). Hazan i Zeifman (1999, prema Ombla i Vidaković, 2018) dodaju separacijsku anksioznosti koja se odnosi na osjećaje uznemirenosti u situacijama razdvojenosti od figure privrženosti. U istraživanju realizacije funkcija privrženosti koristile su se upravo procjene sigurne baze, sigurnog utočišta, traženja blizine i separacijske anksioznosti. U odnosu vlasnik – kućni ljubimac, funkcija separacijske anksioznosti kod vlasnika pokazala se dominantnom funkcijom privrženosti, odnosno postoji naglašen osjećaj potrebe za blizinom i neugode i uznemirenosti uslijed situacija realnog ili percipiranog razdvajanja (Ombla i Vidaković, 2018).

U istraživanjima privrženosti ljudi kućnim ljubimcima, primijećeni su obrasci ponašanja kao što su majčinski govor (Mitchell, 2001), maženje (Serpell, 1996, prema Ombla i Vidaković, 2018), zadržavanje fizičke blizine (Robinson, 1992, prema Ombla i Vidaković, 2018) i vođenje računa o tome da su zadovoljene njihove temeljne životne potrebe (Baston, 2009, prema Ombla i Vidaković, 2018). Međutim, dok vlasnici vode računa da su životne potrebe njihovih ljubimaca zadovoljene, moguće je da njihovi ljubimci neizravno povećavaju njihovo opće zadovoljstvo životom.

Psihološke potrebe

Vjerojatno je najpoznatija teorija osnovnih psiholoških potreba teorija samodeterminacije (eng. *Self-Determination Theory*) autora Deci i Ryan (2000). Pristupi formirani na temelju teorije samodeterminacije naglašavaju da je osobna dobrobit direktna funkcija zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba (Sabol, 2005). Prema Reeve (2010), ukoliko aktivnost zadovoljava naše psihološke potrebe, mi uživamo u toj aktivnosti. Stoga je konstrukt psiholoških potreba važan za razumijevanje motivacije. Tri su osnovne psihološke potrebe: potreba za autonomijom, kompetencijom i povezanosti (Reeve, 2010). Autonomija je psihološka potreba za mogućnosti

izbora u nekoj situaciji i mogućnosti donošenja odluka, kompetencija je potreba za uspješnom interakcijom s okolinom, a potreba za povezanosti uključuje želju za socijalnom interakcijom (Reeve, 2010). Prema Deci i Ryan (2014) potreba za povezanosti, autonomijom i kompetencijom značajni su prediktori zadovoljstva životom, a ti su nalazi potvrđeni i na hrvatskom uzorku (Brdar i Anić, 2010). Međutim, psihološke potrebe nisu uvijek zadovoljene u jednakoj mjeri te ih često pokušavamo zadovoljiti na različite načine te je moguće da ljudi ostvarivanjem bliske veze sa psom mogu ostvariti osnovne psihološke potrebe.

Jedno od mogućih objašnjenja za sve pozitivne učinke povezane s kućnim ljubimcima jest pretpostavka da ljudima njihovi kućni ljubimci predstavljaju važan izvor socijalne potpore (McConnell i sur., 2011). Česte su pretpostavke o tome da psi imaju značajnu socijalnu ulogu u životima ljudi te se često usamljenim ljudima savjetuje da nabave psa kako bi ublažiti osjećaj socijalne izolacije (McConnell i sur., 2011).

Militades i Shearer (2011) proučavali su odnos žena starije životne dobi u ruralnim izoliranim područjima i njihovih pasa te se pokazalo kako postoje indikacije da su psi ublažili stres u kriznim situacijama u kojima sudionice nisu imali dovoljno socijalne podrške. Socijalna mreža, odnosno zadovoljenje socijalnih potreba s drugim ljudima i fizička i financijska mogućnost brige o potrebama psa povezane su s nižom razinom depresivnosti (Militades i Shearer, 2011). U kvalitativnom istraživanju Smyth i Slevin (2010), jedan sudionik navodi sljedeće: „Pas je napravio veliku promjenu u životu obitelji. To je učvrstilo cijelu obitelj i povezalo braću i sestre.”

Ako su psi „psihološki bliski”, svojim vlasnicima mogu pružiti dobrobiti kao bilo koja druga osoba, odnosno u slučaju usamljenosti vlasnici svoje pse doživljavaju kao izvor socijalne podrške (Epley, Akalis, Waytz i Cacioppo, 2008, prema McConnell i sur., 2011). Ljudi koji su usamljeni, imaju tendenciju antropomorfizacije svojih kućnih ljubimaca. Antropomorfizam uključuje pripisivanje ljudskih značajki, karakteristika ili psihičkih stanja stvarnim ili imaginarnim neljudskim bićima (Epley, Waytz i Cacioppo, 2007). Ljudi antropomorfiziraju kako bi popunili praznine u doživljavanju te se takvo ponašanje smatra normalnim i automatskim psihološkim procesom (Guthrie, 1993, prema Epley i sur., 2007). Prema tome, antropomorfizam se povećava kod ljudi koji imaju manje socijalnih veza s drugim ljudima, a smanjuje se kod ljudi sa snažnim osjećajem socijalne povezanosti (Epley i sur., 2007; McConnell i sur., 2011).

Prema Militades i Shearer (2011), sudionice koje su udovice pokazale su višu razinu privrženosti kućnim ljubimcima, a udovištvo je učestalije povezano sa smanjenom socijalnom potporom. Nadalje, razina privrženosti psu bila povezana s višom razinom depresije, a istraživači su tu povezanost objasnili vjerojatnošću da psi zauzimaju centralnu ulogu u socijalnim životima svojih vlasnika, odnosno služe kao zamjena za društvo drugih ljudi (Militades i Shearer, 2011). To je u skladu s nalazom Kurdek (2008) koji navodi kako je moguće da ljudi u bliskom odnosu s kućnim ljubimcima pronalaze zamjenu za nezadovoljavajuće odnose s drugima. Ljudi koji su imali neuspješne interakcije s drugim ljudima mogu se okrenuti svojim psima i ojačati njihovu vezu privrženosti koja je zapravo uzrokovana negativnim interakcijama s drugim ljudima (Kurdek, 2008). U istraživanju Ombla i Vidaković (2016), skupina vlasnika koja je posjedovala pse kraće vrijeme i bila vjerojatno manje angažirana u skrbi o psima, realizirala je značajne prisnije odnose s drugima, bila manje usamljena i zadovoljnija životom. Međutim, pripadnici skupine sudionika koja dulje posjeduje pse i više je angažirana, realiziraju nesigurnije obrasce privrženosti u bliskim odnosima, usamljeniji su i manje zadovoljni životom, ali su predaniji svom kućnom ljubimcu i smatraju kako im on pruža potrebnu utjehu u stresnim trenucima te im je teže prihvatiti razdvojenost od ljubimca (Ombla i Vidaković, 2016).

Prema Ombla i Vidaković (2019), uočen je moderatorski učinak socijalne usamljenosti na odnos između afektivne povezanosti s ljubimcem i zadovoljstva životom kod vlasnika pasa. Dobiveni su rezultati u kojima je odnos afektivne povezanosti s ljubimcem i životne povezanosti drukčiji za različite stupnjeve socijalne usamljenosti. Kad je socijalna usamljenost u nižim i srednjim vrijednostima, s porastom afektivne povezanosti s ljubimcem raste i zadovoljstvo životom. Do razlike dolazi kad je prisutan visok stupanj socijalne usamljenosti jer tada s porastom afektivne povezanosti s ljubimcem zadovoljstvo životom raste samo do srednjih vrijednosti, a visoki stupanj afektivne povezanosti s kućnim ljubimcem povezan je s jasnim padom u zadovoljstvu životom. Međutim, prema le Roux i Wright (2020), ne postoji značajna povezanost između zadovoljstva životom i privrženosti.

Zadovoljstvo životom

Globalno zadovoljstvo životom definira se kao općenita kognitivna procjena osobe o vlastitom životu (Pavot, Diener, Colvin i Sandvik, 1991). Postoje različite varijable koje su snažno povezane sa zadovoljstvom životom. Neke od njih su dobro zdravlje, brak i dovoljno dobri prihodi

za lagodan život (Piper, 2015). Konstrukt zadovoljstva životom sastavni je dio subjektivne dobrobiti koja je čest predmet znanstvenih istraživanja. Znanstvenici koji se bave istraživanjem subjektivne dobrobiti pretpostavljaju da je ključni sastojak za dobar život da sama osoba voli svoj život (Diener, Oishi i Lucas, 2002). Subjektivna dobrobit uključuje iskustvo visokih razina ugodnih emocija i raspoloženja, niske razine negativnih emocija i raspoloženja te visoko zadovoljstvo životom (Diener i sur., 2002). Ipak, subjektivna dobrobit širok je pojam u znanstvenom interesu i uključuje individualne emocionalne reakcije, pozitivne i negativne, zadovoljstva različitim domenama života i globalno zadovoljstvo životom (Diener i sur., 1999, prema Proctor, Linley, Maltby i Port, 2017).

Postoji problem vezan uz mjerenje zadovoljstva životom s obzirom na to da uglavnom uključuje metodu samoprocjene. Mnogi ljudi procjenjuju sami sebe sretnima, bez doživljaja istinske visoke subjektivne dobrobiti (Diener i sur., 2002). Također, definicija zadovoljstva životom nije jednaka za sve ljude. Primjerice, osobe usmjerene na zadatak procjenjuju zadovoljstvo životom ponajviše s obzirom na vlastiti uspjeh (Oishi, Diener, Suh i Lucas, 1990, prema Diener i sur., 2002). Naravno, postoje i kulturološke razlike pa su tako primjerice, stanovnici Puerto Rica i Kolumbije često pozitivno pristrani, odnosno imaju tendenciju procjene globalnih domena boljima nego specifičnih domena, dok su se Japanci, Korejci i Kinezi pokazali kao negativno pristrani (Diener, Scollon, Oishi, Dzokoto, i Suh, 2000, prema Diener i sur., 2002). Što se tiče hrvatskog uzorka, u istraživanju Lučev (2008) rezultati su pokazali kako se Hrvati zadovoljniji životom ($M=6,6$ na skali od 1 do 10) u usporedbi s prosjekom zadovoljstva tranzicijskih zemalja Europe ($M=6,1$). Također, postoji trend rasta zadovoljstva životom hrvatskog stanovništva (Lučev, 2008) dok su spolne razlike obično neznčajne ili relativno male (Andrews i Witney, 1976; Krizmanić i Kolesarić, 1992; Diener i dr., 1999; Vuletić, 1999; Podgorelec, 2004, prema Lučev, 2008). U novijem istraživanju zadovoljstva životom u općoj populaciji hrvatskog stanovništva, pokazalo se kako su ljudi općenito zadovoljni životom jer je konačni prosječni rezultat bio iznad točke neutralnosti (Lauri Korajlija, Mihaljević i Jokić-Begić, 2019). Također, postoji trend promjene zadovoljstva životom u funkciji dobi, pa se s dobi zadovoljstvo životom u cjelini smanjuje te je kod osoba starijih od 60 godina zadovoljstvo najniže, dok su srednjoškolci, studenti i osobe mlađe od 39 godina najzadovoljnije životom (Martinis, 2005). Različiti sociodemografski faktori povezani su sa zadovoljstvom životom. Prema Lu, Shih, Lin i Ju (1997) dob, obrazovanje i socijalna podrška pozitivno koreliraju sa subjektivnom dobrobiti. Novije istraživanje Weech-

Maldonado, Miller i Lord (2017) pokazalo je kako razina prihoda bila značajan prediktor zadovoljstva životom, dok dob i spol nisu. Međutim, nema velikog broja istraživanja koja su se bavila povezanošću sociodemografskih varijabli i posjedom kućnim ljubimaca.

Na temelju navedenog osmišljeno je istraživanje usmjereno na predviđanje zadovoljstva životom na temelju socijalnih i sociodemografskih varijabli, privrženosti psima te zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba te utvrđivanje razlika u zadovoljstvu životom i zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba između vlasnika i ne-vlasnika pasa na uzorku punoljetnih osoba u Hrvatskoj. S obzirom na to da se većina istraživanja bavila manjim specifičnim uzorkom ljudi te spolnom ili dobnom skupinom, ovo istraživanje trebalo bi dati uvid u odnos privrženosti između vlasnika i njihovih kućnih ljubimaca i mogućih korelata tog odnosa.

Cilj i problemi istraživanja

Cilj je ovog istraživanja dobiti uvid u odnos između privrženosti psima i zadovoljstva životom te zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba kako bi se unaprijedilo znanstveno razumijevanje područja odnosa između pasa i ljudi.

Problemi

Problem 1: Ispitati povezanost zadovoljstva životom sa stupnjem privrženosti kućnim ljubimcima, stupnjem zadovoljenosti osnovnih psiholoških potreba i mjesečnim prihodima.

Problem 2: Predvidjeti zadovoljstvo životom na temelju sociodemografskih obilježja, privrženosti vlastitim psima i zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba

Problem 3: Utvrditi postoje li razlike u razini zadovoljstva životom i zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba s obzirom na vlasništvo psa, razinu obrazovanja, život s partnerom i bračni status.

Problem 4: Utvrditi postoje li razlike u razini privrženosti psima s obzirom na spol i potomstvo.

Metoda

Sudionici

U istraživanju je sudjelovao ukupno 431 sudionik, od kojih su 356 žene (82,6 %), 75 muškarci (17,4 %), a jedna se osoba nije htjela izjasniti. U cijelom uzorku, 243 (56,6%) sudionika ima psa, a 186 (43,4%) nema. Raspon godina u uzorku bio je od 18 do 71 godinu, a aritmetička sredina dobi bila je 30,61 godina ($sd = 11,673$).

Iz deskriptivnih podataka prikazanih u Tablici 1. možemo uočiti kako većina sudionika nema djece (76,9%), što je vjerojatno posljedica korištenja prigodnog uzorka koja je dovela do nereprezentativnosti uzorka, što se može primijetiti i u omjeru žena i muškaraca, gdje je udio žena 82,6%. Također, većina uzorka (64,3%) završila je neku razinu visokog obrazovanja, odnosno tercijarnog obrazovanja. Ranije je spomenuto kako je prosječna dob uzorka 30,61 ($sd = 11,673$) što pripada skupini mlađe odrasle dobi. Uzimajući to u obzir, činjenica da je samo 21,8% u braku nije neočekivana. Dodatnih 13,7% živi s partnerom u nevjenčanoj zajednici. Nadalje, velik broj sudionika ima mjesečne prihode veće od 5001 kunu po članu kućanstva. Međutim, postoji značajna povezanost na razini 1% između obrazovanja i mjesečnih prihoda ($p = 0,265$), a prethodno je spomenuto da je većina sudionika visokoobrazovana.

Tablica 1. *Deskriptivni podatci.*

		<i>n</i>	<i>%</i>
Potomstvo	Da	100	23,1
	Ne	332	76,9
Najviša završena razina obrazovanja	Trogodišnje srednjoškolsko obrazovanje	9	2,1
	Četverogodišnje, petogodišnje ili gimnazijsko srednjoškolsko obrazovanje	145	33,6
	Stručni studij	16	3,7
	Sveučilišni preddiplomski studij	124	28,8
	Sveučilišni diplomski studij ili specijalistički diplomski stručni studij	120	27,8
	Poslijediplomski znanstveni magistarski studij	12	2,8
	Poslijediplomski doktorski studij	5	1,2
Bračni status	Nisam u vezi	173	40,1
	U vezi, ali ne živim s partnerom	105	24,4
	U vezi i živim s partnerom	59	13,7
	U braku	94	21,8
Mjesečni prihodi po članu obitelji	Manje od 1000 kn	5	1,2
	1001 do 2000 kn	25	5,8
	2001 do 3000 kn	62	14,4
	3001 do 4000 kn	73	16,9
	4001 do 5000 kn	74	17,2
	Više od 5001 kn	192	44,5

Vlasnici pasa odgovarali su i na nekoliko pitanja o svojim psima. Distribucije odgovora na ta pitanja pozitivno su asimetrične. Većina ima samo jednog psa u kućanstvu (80,4%), 14,5% ima 2 psa, 3,4% ima tri psa, a ostalih 1,7% ima četiri ili više. Medijan godina posjedovanja psa je 6 godina ($q = 3,25$), a medijan je broja pasa koje su sveukupno posjedovali u životu 3 ($q = 1$). Točnije, 22,4% sudionika u životu je sveukupno imalo jednog psa, 19,4% dva psa, 28,0% tri psa, 12,5% četiri psa, 6,5% pet pasa, 4,7% šest pasa, 3,4% sedam pasa, a četiri sudionika je imalo više od deset pasa.

Instrumenti

Na početku upitnika sudionici su odgovarali na nekoliko sociodemografskih pitanja. Prikupljeni su podatci o dobi i spolu, gdje su sudionici upisivali svoje odgovore, o bračnom statusu

(„Nisam u vezi“, „U vezi, ali ne živim s partnerom“, „U vezi i živim s partnerom“ ili „U braku“) te roditeljstvu na dihotomnoj skali, gdje su ljudi samo odgovarali imaju li ili nemaju djecu. Također, od sudionika se tražilo da upišu najviši završeni stupanj obrazovanja („Osnovnoškolsko obrazovanje“, „Trogodišnje srednjoškolsko obrazovanje“, „Četvorogodišnje, petogodišnje ili gimnazijsko srednjoškolsko obrazovanje“, „Stručni studij“, „Sveučilišni preddiplomski studij“, „Sveučilišni diplomski studij ili specijalistički diplomski stručni studij“, „Poslijediplomski znanstveni magistarski studij“, „Poslijediplomski doktorski studij“ ili „Ostalo“) te mjesečne prihode po članu kućanstva („Manje od 1000 kn“, „1001 do 2000 kn“, „2001 do 3000 kn“, „3001 do 4000 kn“, „4001 do 5000 kn“ ili „Više od 5001 kn“).

Postavljena su i pitanja o posjedovanju pasa. Sudionici su odgovarali imaju li ili nemaju psa, a ako da, koliko trenutno imaju pasa u kućanstvu, koliko godina posjeduju psa (ako više pasa, onda koliko posjeduju najstarijeg psa) i koliko su sveukupno imali pasa u životu.

Skala zadovoljstva životom (Penezić, 2002)

Korištena skala sastoji se od 20 čestica. Skala je nastala spajanjem skale zadovoljstva životom (Satisfaction With Life Scale, Larsen i sur., 1985, prema Penezić 2002) sastavljene od pet čestica, skale općeg zadovoljstva (Bezinović, prema Penezić, 2002) koja sadrži sedam čestica, pet čestica skale pozitivnih stavova prema životu (Positive Attitudes Toward Life, Grob, 1995, prema Penezić, 2002) te su tri čestice preuzete iz skale uživanja u životu koje služe za procjenu situacijskog zadovoljstva (Joy in Life Scale, Grob, 1995, prema Penezić, 2002).

Sudionici istraživanja odgovaraju na pitanja o zadovoljstvu životom pomoću skale Likertovog tipa s pet stupnjeva, odnosno izražavaju razinu svojega slaganja s tvrdnjom („*Mislim da sam sretna osoba.*“). Dvije od navedenih čestica formirane su u negativnom smjeru („*Često sam utučen i žalostan.*“) te ih je potrebno rekodirati prije izračuna ukupnog rezultata. Ukupan rezultat dobiva se kao linearna kombinacija procjena te se ukupan rezultat može kretati u rasponu između 20 i 100. Viši rezultat naznačuje višu razinu zadovoljstva životom (Penezić, 2002).

Skala pokazuje jednofaktorsku strukturu s vrlo visokim koeficijentom pouzdanosti Cronbach alpha. Ovisno o dobnoj strukturi uzorka Cronbach alpha iznosio je između 0,84 i 0,95, što ukazuje na iznimno visoku pouzdanost (Penezić, 2002). Postoji visoka povezanost ove skale s

mjerama samopoštovanja i optimizma, a negativna povezanost s usamljenosti, samoćom, pesimizmom i anksioznosti zbog budućnosti (Penezić, 1999, prema Penezić, 2002). Na uzorku korištenom u ovom istraživanju Cronbach alpha iznosio je 0,952, što ukazuje na visoku pouzdanost skale.

Skala zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba (La Guardia, Ryan, Couchman i Deci, 2000)

Skala zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba zasniva se na teoriji determinacije koja podrazumijeva da su psihološke potrebe urođene i univerzalne, a to su potrebe za kompetencijom, autonomijom i pripadnosti (Deci i Ryan, 2000). Skala ukupno ima 21 česticu, a sastoji se od triju podljestvica, svaka mjeri zadovoljenje druge psihološke potrebe. Sudionici odgovaraju koliko se sa svakom česticom slažu na skali Likertovog tipa od 1 (*uopće se ne slažem*) do 7 (*u potpunosti se slažem*). Podljestvica autonomije sastoji se od sedam čestica (*„Slobodno odlučujem kako ću živjeti svoj život.“*), kompetencije od šest (*„Većinom imam osjećaj postignuća za ono što radim.“*), a podljestvica povezanosti od osam čestica (*„Ljudi su općenito prijateljski nastrojeni prema meni.“*) (La Guardia i sur., 2000). Neke čestice izražene su u negativnom obliku pa se trebaju rekodirati prije formiranja konačnog rezultata. Rezultat se za svaku podljestvicu formira kao aritmetička sredina odgovora i pokazuje stupanj zadovoljenja te potrebe (Bratko i Sabol, 2006).

Skala je validirana na hrvatskom uzorku u istraživanju Bratko i Sabol (2006), gdje je unutarnja konzistencija iznosila $\alpha = 0,73$ za podljestvicu potrebe za autonomijom, $\alpha = 0,71$ za podljestvicu potrebe za pripadnošću i $\alpha = 0,74$ za podljestvicu potrebe za povezanošću. Komponentalom analizom s varimax rotacijom dobivena su tri faktora koja objašnjavaju 43,3% varijance (Bratko i Sabol, 2006). Koeficijenti Cronbach alpha poprimili su slične vrijednosti i na uzorku ovog istraživanja. Za podljestvicu potrebe za autonomijom $\alpha = 0,728$, za podljestvicu potrebe za kompetencijom $\alpha = 0,750$, a za podljestvicu potrebe za povezanošću $\alpha = 0,786$.

Adaptirana Lexington skala privrženosti kućnim ljubimcima (Penezić i Levačić, 2012)

Korištena skala prevedena je i adaptirana verzija često korištene Lexingtonove skale privrženosti kućnim ljubimcima (*Lexington Attachment to Pets Scale*) autora Johnson, Garrity i

Stallones (1992, prema Penezić i Levačić, 2012). Skalu čine sveukupno dvadeset i tri čestice koje opisuju aktivnosti s ljubimcima, stajališta i osjećaje vlasnika s prema ljubimcima, a za koje se smatra da ukazuju na privrženost čovjeka životinji (Penezić i Levačić, 2012).

Sudionici izražavaju slaganje s navedenim tvrdnjama na ljestvici Likertovog tipa raspona od 1 (*uopće se ne slažem*) do 5 (*u potpunosti se slažem*), što je promjena u odnosu na originalnu verziju skale, u kojoj su sudionici svoje slaganje s tvrdnjom davali odgovorom na Likertovoj ljestvici s četiri stupnja. Ukupan rezultat formira se kao zbroj procjena na svakoj čestici, gdje veći rezultat ukazuje na snažnije izraženu privrženost kućnom ljubimcu (Penezić i Levačić, 2012).

Skala je validirana na hrvatskom uzorku vlasnika pasa te je zadovoljena konstrukta valjanost skale kao instrumenta jer postoji značajna povezanost ($r = 0,47$) ukupnog rezultata na Adaptiranoj Lexington skali privrženosti kućnim ljubimcima i procjene opće privrženosti ljubimcu mjerene jednom česticom. Skala ima visoku pouzdanost jer koeficijent pouzdanosti Cronbach alpha iznosi 0,95, a na uzorku korištenom u ovom istraživanju Cronbach alpha je iznosio 0,918.

Postupak

Istraživanje je provedeno putem *online* ankete korištenjem platforme *Google Forms*. Poveznica za rješavanje ankete bila je podijeljena preko društvenih mreža (*Facebook, Instagram, LinkedIn*) s osobnog profila s prijateljima, u nekoliko javnih grupa, kao što su grupe korisnika studentskih domova i prijatelja životinja, te je jedna neprofitna udruga za dobrobit i zaštitu životinja podijelila poveznicu na svojoj Facebook stranici na zamolbu istraživača. Poveznica je bila podijeljena i preko komunikacijskih platformi (*WhatsApp, Messenger*) s osobnim kontaktima i elektroničkom poštom sa studentima psihologije na Fakultetu hrvatskih studija, a mnogi su poveznicu dalje podijelili sa svojim kontaktima. Naziv poveznice bio je „Različiti aspekti zadovoljstva životom“.

Prije početka istraživanja sudionici su bili informirani da se istraživanje provodi u svrhu pisanja diplomskog rada na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu i da je iz područja psihologije. Također, na početku je stajala napomena kako je istraživanje u potpunosti anonimno i dobrovoljno te da sudionici u svakom trenutku mogu odustati od istraživanja, iako ih se moli da anketu riješe do kraja. Bilo je navedeno nekoliko uvjeta za sudjelovanje, a to su punoljetnost, da sudionici žive u Hrvatskoj te u slučaju posjedovanja psa, da većinu vremena provode u istom

kućanstvu kao i taj pas. Bila je naznačena adresa e-pošte na koju su se sudionici mogli javiti za moguća pitanja ili ako žele saznati konačne rezultate istraživanja.

Prva pitanja odnosila su se na sociodemografske podatke. Prikupljeni su podaci o dobi, spolu, bračnom statusu, potomstvu, najvišem stupnju obrazovanja i mjesečnim prihodima po članu kućanstva. Zatim je primijenjena Skala zadovoljstva životom (Penezić, 2002) te Skala zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba (LaGuardia i sur., 2000). Nakon što su sudionici odgovorili na ta pitanja, trebali su odgovoriti na pitanje na dihotomnoj varijabli o tome imaju li psa. Ukoliko su odgovorili da nemaju, istraživanje je za te sudionike završilo i zahvalilo im se za sudjelovanje. Ukoliko su sudionici odgovorili da imaju psa, trebali su odgovoriti na pitanja o tome koliko pasa imaju u svom kućanstvu, koliko godina posjeduju psa (ukoliko njih više, odgovarali su za najstarijeg) te koliko su ukupno imali pasa u životu. Zatim su rješavali Skalu privrženosti kućnim ljubimcima (Penezić i Levačić, 2012). Nakon rješavanja, sudionicima se zahvalilo na sudjelovanju.

Baza podataka bila je učitana u softverski paket *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS) tvrtke IBM (verzija 23) u kojemu je izvršena statistička obrada podataka.

Rezultati

Kolmogorov-Smirnov test normalnosti distribucije ukupnih rezultata pokazao je značajno odstupanje od normalne distribucije. Međutim, Kolmogorov-Smirnov test osjetljiv je na velike uzorke te u tim slučajevima čak i manje devijacije mogu rezultirati značajnim testom (Field, 2013). Uvidom u histograme i Q-Q grafičke prikaze utvrđuje se kako pretpostavke za provedbu parametrijskih testova nisu značajno narušene te se u daljnjim analizama mogu koristiti metode parametrijske statistike.

Tablica 2. Deskriptivni podaci ispitivanih kvantitativnih varijabli

	N	Min	Max	M	sd	Asimetričnost		Spljoštenost	
						Statistik	Standardna pogreška	Statistik	Standardna pogreška
Zadovoljstvo životom	432	23,000	100,000	76,567	14,767	- 0,814	0,117	0,319	0,234
Povezanost	432	1,000	7,000	5,507	0,920	- 0,843	0,117	1,244	0,234
Autonomija	432	1,500	6,571	4,896	0,884	- 0,511	0,117	0,066	0,234
Kompetencija	432	1,600	7,000	4,969	1,110	- 0,367	0,117	- 0,437	0,234
Privrženost	244	43,000	115,000	96,184	15,754	- 1,096	0,156	0,709	0,310

U Tablici 2. prikazani su kvantitativni podaci za korištene varijable u istraživanju. Sve navedene varijable su negativno asimetrične te širok raspon ukupnih rezultata.

U svrhu otkrivanja odnosa između korištenih varijabli u ovom istraživanju, izračunate su Pearsonove korelacije, a rezultati su prikazani u Tablici 2.

Tablica 3. Matrica korelacija svih varijabli uključenih u istraživanje na cijelom uzorku (N = 431)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Dob	-								
2. Spol	0,082	-							
3. Prihodi	0,238**	0,024	-						
4. Potomstvo	0,785**	0,081	0,130**	-					
5. Razina obrazovanja	0,036	-0,009	0,265**	-0,050	-				
6. Vlasništvo psa	0,228**	-0,101*	-0,023	0,195**	-0,044	-			
7. Autonomija	0,020	0,057	0,048	-0,001	-0,025	-0,025	-		
8. Kompetencija	0,090	0,109*	0,121*	0,054	0,065	0,035	0,618**	-	
9. Povezanost	-0,066	-0,056	0,039	-0,040	0,085	-0,007	0,601**	0,491**	-
10. Zadovoljstvo životom	-0,052	0,075	0,065	-0,002	0,059	-0,024	0,679**	0,678**	0,516**

** Korelacija je značajna na razini značajnosti 1%.

* Korelacija je značajna na razini 5%.

U Tablici 3. prikazani su koeficijenti korelacije između svih varijabli koje su bile uključene u regresijski model u kojemu je zadovoljstvo životom kriterij, a ostale su varijable prikazane u tablici prediktori. U uzorak su uključeni svi sudionici istraživanja. Na razini značajnosti od 1%, dob je statistički značajno pozitivno povezana s mjesečnim prihodima po članu kućanstva ($r = 0,238$), potomstvom ($r = 0,785$) i vlasništvom psa ($r = 0,228$). To znači da su stariji sudionici imali više prihode po članu kućanstva, češće imali djecu i posjedovali psa. Mjesečni prihodi po članu kućanstva statistički su značajno nisko pozitivno potomstvom ($r = 0,130$) i razinom obrazovanja ($r = 0,265$) na razini 1% te sa zadovoljenjem potrebe za kompetencijom ($r = 0,121$) na razini od 5%. Dakle, sudionici s višim mjesečnim prihodima po članu kućanstva češće su imali partnera, djecu i višu razinu obrazovanja. Spol je statistički značajno (na razini od 1%) nisko negativno povezan s privrženosti psima ($r = - 0,211$) što znači da je ženski spol povezan s višim mjerama privrženosti psima, a na razini značajnosti od 5% s vlasništvom psa ($r = - 0,101$) pa se zaključuje da je ženski spol također povezan s većom vjerojatnošću vlasništva psa. Potomstvo je nisko pozitivno povezano s vlasništvom psa ($r = 0,195$) na razini značajnosti od 1%, što znači da osobe koje imaju djecu češće imaju psa.

Postoji trend u kojemu zadovoljenje jedne potrebe prati zadovoljenje i drugih psiholoških potreba i više zadovoljstvo životom. Zadovoljstvo životom visoko je pozitivno povezano sa zadovoljenjem potrebe za autonomijom ($r = 0,679$), kompetencijom ($r = 0,678$) i povezanosti ($r = 0,516$) na razini od 1%. To znači da što su više zadovoljene psihološke potrebe, sudionici su i više zadovoljni životom.

Nadalje, izračunate su Pearsonove korelacije u svrhu utvrđivanja povezanosti između navedenih varijabli, ali na uzorku vlasnika pasa. Rezultati su prikazani u Tablici 4.

Tablica 4. *Matrica korelacije svih varijabli uključenih u istraživanje na uzorku vlasnika pasa (N = 243)*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Dob	-								
2. Spol	0,139*	-							
3. Prihodi	0,281**	0,051	-						
4. Potomstvo	0,827**	0,119	0,210**	-					
5. Razina obrazovanja	0,036	0,036	0,270**	0,043	-				
6. Privrženost	-0,046	-0,211**	0,113	-0,147*	-0,039	-			
7. Autonomija	0,073	0,073	0,100	-0,007	0,031	-0,003	-		
8. Kompetencija	0,149*	0,102	0,200**	0,079	0,121	0,019	0,585**	-	
9. Povezanost	-0,032	0,037	0,105	-0,046	0,139*	0,014	0,576**	0,445**	-
10. Zadovoljstvo životom	0,020	0,077	0,165*	-0,005	0,188**	-0,015	0,665**	0,660**	0,515**

** Korelacija je značajna na razini značajnosti 1%.

* Korelacija je značajna na razini 5%.

U Tablici 4. prikazani su koeficijenti korelacije između svih varijabli, ali su u uzorak uključeni samo vlasnici pasa. Postoji statistički značajna pozitivna korelacija između dobi zadovoljenja potrebe za kompetencijom ($r = 0,149$) na razini značajnosti od 5%, što znači da su stariji sudionici pokazali više zadovoljenje potrebe za kompetencijom. Prihodi su statistički značajno pozitivno povezani sa zadovoljenjem potrebe za kompetencijom ($r = 0,200$) na razini značajnosti od 1% te sa zadovoljstvom životom ($r = 0,165$) na razini značajnosti od 5%. Dakle, sudionici koji imaju više mjesečne prihode po članu obitelji iskazuju više zadovoljenje potrebe za kompetencijom i zadovoljstvo životom, a s obzirom da je bračni status također u statistički značajnoj pozitivnoj korelaciji sa zadovoljenjem potrebe za kompetencijom ($r = 0,198$) na razini značajnosti od 1% te sa zadovoljstvom životom ($r = 0,133$) na razini značajnosti od 5%, isto vrijedi i za bračni status. Iako značajne, sve su navedene korelacije niske.

Spol je značajno povezan s privrženosti psima ($r = -0,211$). Potomstvo je u statistički značajnoj negativnoj korelaciji s privrženosti ($r = -0,147$) na razini značajnosti od 5%, što znači da su sudionici koji nemaju djecu izrazili veću privrženost psima. Nadalje, postoji statistički značajna pozitivna korelacija između razine obrazovanja i zadovoljstva životom ($r = 0,188$) na razini značajnosti od 1% te sa zadovoljenjem potrebe za povezanosti ($r = 0,139$) na razini

značajnosti od 5%. Prema tome, s porastom razine obrazovanja raste i zadovoljstvo životom i zadovoljenjem potrebe za povezanosti, ali treba se uzeti u obzir da su sve navedene korelacije niske, bez obzira na značajnost.

Na razini značajnosti od 1%, zadovoljstvo životom značajno je visoko pozitivno povezano sa zadovoljenjem potrebe za autonomijom ($r = 0,665$), kompetencijom ($r = 0,660$) i povezanosti ($r = 0,515$) na razini od 1%. Najviše korelacije su između zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba međusobno i sa zadovoljstvom životom. Navedeni koeficijenti uvelike su slični onima iz Tablice 2., odnosno ne uočavaju se naizgled bitne razlike između cijelog uzorka i uzorka vlasnika pasa.

Konstrukat privrženosti psima nije uključen u analizu jer nije statistički značajno povezan s kriterijem. Provedena je hijerarhijska regresijska analiza u svrhu predviđanja zadovoljstva životom na temelju sociodemografskih obilježja i zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba. Rezultati su prikazani u Tablici 5.

Tablica 5. Rezultati hijerarhijske regresijske analize, predviđanje zadovoljstva životom temeljem blokova prediktora: demografski podatci i zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba ($N = 431$).

Prediktori:		Kriterij: Zadovoljstvo životom				
1. korak	b	$SE(b)$	β	t	p	
Dob	-0,216	0,101	-0,171	-2,149*	0,032	
Spol	3,029	1,874	0,078	1,616	0,107	
Potomstvo	4,156	2,733	0,119	1,520	0,129	
Razina obrazovanja	0,550	0,536	0,051	1,027	0,305	
Prihodi	0,813	0,557	0,075	1,460	0,145	
		R^2	Prilagođeni R^2	df	F	ΔR^2
		0,022	0,011	424	1,939	0,022

Prediktori:		Kriterij: Zadovoljstvo životom				
2. korak	b	$SE(b)$	β	t	p	
Dob	-0,265	0,066	-0,210	-4,045*	<0,001	
Spol	0,659	1,227	0,017	0,537	0,591	
Potomstvo	5,017	1,770	0,144	2,835*	0,005	
Razina obrazovanja	0,534	0,350	0,050	1,525	0,128	
Prihodi	0,137	0,361	0,013	0,378	0,705	
Autonomija	6,457	0,738	0,387	8,748*	<0,001	
Kompetencija	5,561	0,551	0,415	10,085*	<0,001	
Povezanost	1,025	0,651	0,064	1,576	0,116	
		R^2	Prilagođeni R^2	df	F	ΔR^2
		0,595	0,587	421	77,359	0,573

* Značajnost na razini 5%.

U provedenoj hijerarhijskoj regresijskoj analizi prediktori su bili uključivani u regresijski model u dva koraka *Enter* metodom hijerarhijske regresije. Prvi korak uključivao je demografske podatke, a drugi zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba. U analizu je bilo uključeno sveukupno 431 sudionik istraživanja. U prvom bloku prediktora, objašnjenju varijance najviše pridonose dob ($\beta = -0,171$; $p = 0,032$) na razini značajnosti od 1%.

U drugom bloku prediktora, najznačajniji su zadovoljenje potrebe za kompetencijom ($\beta = 0,415$; $p = <0,001$), zadovoljenje potrebe za autonomijom ($\beta = 0,387$; $p = <0,001$), dob ($\beta = 0,210$; $p = <0,001$) na razini značajnosti od 1% te potomstvo ($\beta = 0,144$; $p = 0,005$) na razini značajnosti 5%. Koeficijenti regresije prikazani u Tablici 5. pokazuju kako demografski podatci, odnosno prvi blok prediktora, objašnjavaju 2,2% varijance zadovoljstva životom. Drugi blok prediktora, koji dodatno uključuje osnovne psihološke potrebe objašnjava 57,3% varijance zadovoljstva životom

povrh prethodno objašnjenih 2,2%. Sveukupno, model objašnjava 59,5% varijance zadovoljstva životom. Oba bloka prediktora značajno su pridonijela objašnjenju varijance zadovoljstva životom, i to na razini značajnosti od 0,1%

Provedeni su t-testovi u svrhu utvrđivanja razlika u zadovoljstvu životom i zadovoljenjem osnovnih psiholoških potreba između vlasnika i ne-vlasnika pasa, a rezultati su prikazani u Tablici 6.

Tablica 6. Rezultati t-testa za utvrđivanje razlika zadovoljstva životom i zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba između vlasnika i ne-vlasnika pasa

	Vlasništvo psa	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Zadovoljstvo životom	Da	243	76,206	13,824	- 0,493	372	0,622
	Ne	188	76,926	15,899			
Autonomija	Da	243	4,875	0,877	- 0,528	429	0,598
	Ne	188	4,920	0,895			
Kompetencija	Da	243	5,000	1,115	- 0,729	429	0,467
	Ne	188	4,922	1,102			
Povezanost	Da	243	5,503	0,904	- 0,135	429	0,893
	Ne	188	5,515	0,945			

Rezultati t-testa prikazani u Tablici 5. prikazuju statistički neznačajne rezultate ($t(372) = -0,493$; $p = 0,622$) u zadovoljstvu životom između skupine vlasnika i skupine ne-vlasnika pasa, kao i za zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba. Aritmetičke sredine i standardne devijacije gotovo su jednake za sve osnovne psihološke potrebe. Prema prikazanim rezultatima, ne postoji statistički značajna razlika u zadovoljstvu životom i zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba između vlasnika i ne-vlasnika pasa.

Provedena je dvosmjerna ANOVA u svrhu istraživanja odnosa zadovoljenja potrebe za autonomijom s obzirom na vlasništvo psa i bračni status, a rezultati su prikazani u Tablici 6.

Tablica 7. *Tablica sažetka dvosmjerne ANOVA-e razina zadovoljenja potrebe za autonomijom s obzirom na vlasništvo psa i bračni status*

	Suma kvadrata	df	Srednja suma kvadrata	F	Sig.
Vlasništvo psa	0,678	1	0,678	0,869	0,352
Bračni status	3,270	2	1,635	2,095	0,124
Vlasništvo psa * Bračni status	0,718	2	0,359	0,460	0,632
Pogreška	331,694	425	0,780		
Ukupno	10662,967	431			

Leveneovim testom homogenosti varijanci ($F(5, 425) = 0,498$; $p = 0,778$) dobiveni su rezultati koji ukazuju da se varijance zadovoljenja potrebe za autonomijom ne razlikuju značajno između grupa.

U Tablici 7. prikazani su rezultati dvosmjerne ANOVA-e zadovoljenja potrebe za autonomijom s obzirom na bračni status i vlasništvo psa. Ne postoje značajni glavni ni interakcijski efekti, što znači da se zadovoljenje potrebe za autonomijom ne razlikuje značajno za različite razine bračnog statusa i vlasništva pasa.

Provedena je i dvosmjerna ANOVA u svrhu utvrđivanja razlika u zadovoljenja potrebe za kompetencijom s obzirom na vlasništvo psa i bračni status, a rezultati su prikazani u Tablici 7.

Tablica 8. *Tablica sažetka dvosmjerne ANOVA-e razina zadovoljenja potrebe za kompetencijom s obzirom na vlasništvo psa i bračni status*

	Suma kvadrata	df	Srednja suma kvadrata	F	Sig.
Vlasništvo psa	0,168	1	0,168	0,140	0,708
Bračni status	13,611	2	6,806	5,680	0,004
Vlasništvo psa * Bračni status	2,852	2	1,426	1,190	0,305
Pogreška	509,236	425	1,198		
Ukupno	11157,478	431			

Tablica 9. Rezultati Scheffe post hoc testa za procjenu zadovoljenja potrebe za kompetencijom s obzirom na bračni status.

	(I) Bračni status	(J) Bračni status	Razlika aritmetičkih sredina (I-J)	p
Scheffe	Nisam u vezi	U vezi, ali ne živim s partnerom	-0,346*	0,039
		U vezi/braku i živim s partnerom	-0,430*	0,002
	U vezi, ali ne živim s partnerom	Nisam u vezi	,346*	0,039
		U vezi/braku i živim s partnerom	-0,084	0,834
	U vezi/braku i živim s partnerom	Nisam u vezi	0,430*	0,002
		U vezi, ali ne živim s partnerom	0,084	0,834

* Značajnost na razini 5%.

Rezultati Levenovog testa ($F(5, 425) = 1,000$; $p = 0,417$) potvrđuju nul-hipotezu o homogenosti varijanci za zavisnu varijablu zadovoljenja potrebe za kompetencijom.

U Tablici 8. prikazan je sažetak dvosmjernog ANOVA-e za procjenu zadovoljenja potrebe za kompetencijom s obzirom na bračni status i vlasništvo psa. Samo je glavni efekt bračnog statusa statistički značajan, što znači da se sudionici razlikuju u zadovoljenju potrebe za kompetencijom s obzirom na različite bračne statuse. U Tablici 8. prikazani su rezultati Scheffeovog *post hoc* testa za utvrđivanje razlika u zadovoljenju potrebe za kompetencijom između različitih razina varijable bračnog statusa. Postoji statistički značajna razlika ($p = 0,039$) između onih koji nisu u vezi i onih koji su u vezi, ali ne žive s partnerom, na način da oni koji su u vezi, a ne žive s partnerom imaju više zadovoljenu potrebu za kompetencijom od onih koji nisu u vezi. Također, oni koji su u vezi ili braku i žive s partnerom pokazali su statistički značajno ($p = 0,002$) više zadovoljenje potreba za kompetencijom u usporedbi s onima koji nisu u vezi. Međutim, ne postoji statistički značajna razlika ($p = 0,834$) u zadovoljenju potrebe za kompetencijom između sudionika koji su u vezi ili braku, neovisno žive li s partnerom ili ne.

Provedeno je nekoliko neparametrijskih testova jer nisu bile zadovoljene određene pretpostavke za provedbu parametrijskih testova. Rezultati Leveneovog testa ($F(5, 425) = 3,548$; $p = 0,004$) za varijablu povezanosti s obzirom na bračni status i vlasništvo psa pokazuju kako su varijance heterogene te se pristupa korištenju neparametrijskog testa Kruskal-Wallis. Provedbom Kruskal-Wallis testa nije dobivena statistički značajna razlika ($\chi^2(2) = 3,877$; $p = 0,144$) pa se

zaključuje da sudionici koji nisu u vezi, u vezi su, ali ne žive s partnerom i oni koji su u vezi ili braku i žive s partnerom imaju jednako zadovoljenu potrebu za povezanosti.

Za testiranje razlika u privrženosti psima s obzirom na različite razine mjesečnih prihoda po članu kućanstva, proveden je Kruskal-Wallis test jer pretpostavka o normalnosti raspodjele nije bila zadovoljena, odnosno i Kolmogorov-Smirnov test s Liliefors korekcijom značajnosti i Shapiro-Wilk test pokazali su statistički značajno odstupanje od normalne distribucije na razini 5% za mjeru privrženosti po različitim kategorijama prihoda po članu kućanstva, a isto je utvrđeno i vizualnom inspekcijom histograma i Q-Q grafičkih prikaza. Kruskal-Wallis test ($\chi^2(5) = 7,413$; $p = 0,192$). pokazao je da su medijani varijable privrženosti psima jednaki za sve razine prihoda prihoda po članu kućanstva, što znači da su sudionici jednako privrženi psima, neovisno o mjesečnim prihodima po članu obitelji.

Provedeni su t-testovi u svrhu utvrđivanja razlika u zadovoljstvu životom i zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba između osoba koje imaju i nemaju završen stupanj visokog obrazovanja, a rezultati su prikazani u Tablici 10.

Tablica 10. Rezultati t-testa za utvrđivanje razlika u zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba i zadovoljstva životom između sudionika koji su završili neki stupanj visokoškolskog obrazovanja i onih koji nisu

	Visoko obrazovanje	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Autonomija	Da	277	4,903	0,828	0,240	429	0,810
	Ne	154	4,881	0,980			
Kompetencija	Da	277	5,034	1,081	1,714	429	0,087
	Ne	154	4,843	1,150			
Povezanost	Da	277	5,599	0,856	2,766*	429	0,006
	Ne	154	5,345	1,010			
Zadovoljstvo životom	Da	277	77,231	14,341	1,344	429	0,180
	Ne	154	75,240	15,427			

Nadalje, proveden je i t-test u svrhu utvrđivanja razlika u zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba i zadovoljstva životom između skupina visokoobrazovanih sudionika i onih

koji nisu završili neki stupanj visokog obrazovanja. Postoji statistički značajna razlika ($t(429) = 2,766$; $p = 0,006$) u zadovoljenju potrebe za povezanosti između skupine visokoobrazovanih i osoba koje nisu završile neki stupanj visokog obrazovanja. Osobe koje imaju završen neki stupanj visokog obrazovanja pokazuju statistički značajno više rezultate od onih koji nisu završili neki stupanj visokog obrazovanja. Ne postoje statistički značajne razlike u zadovoljenju potrebe za autonomijom i kompetencijom te zadovoljstvu životom s obzirom na visoko obrazovanje.

Nadalje, kao i u prethodnoj tablici, u svrhu utvrđivanja razlika u zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba i zadovoljstva životom između skupina sudionika koji žive i ne žive s partnerom, provedeni su t-testovi, a rezultati su prikazani u Tablici 11.

Tablica 11. *Rezultati t-testa za utvrđivanje razlika u zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba i zadovoljstva životom između sudionika koji žive s partnerom i onih koji ne žive s partnerom*

	Život s partnerom	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Autonomija	Da	153	4,976	0,890	1,415	429	0,158
	Ne	278	4,850	0,880			
Kompetencija	Da	153	5,159	1,057	2,697*	429	0,007
	Ne	278	4,860	1,125			
Povezanost	Da	153	5,515	0,870	0,117	429	0,907
	Ne	278	5,504	0,949			
Zadovoljstvo životom	Da	153	78,242	12,766	1,803	429	0,072
	Ne	278	75,572	15,678			

Testirane su razlike u zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba i zadovoljstva životom između skupine ljudi koji žive s partnerom, neovisno je li riječ o bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, i onih koji ne žive s partnerom. Prema rezultatima prikazanim u Tablici 10. postoji statistički značajna razlika ($t(429) = 0,117$; $p = 0,007$) u zadovoljenju potrebe za kompetencijom između onih koji žive s partnerom i onih koji ne žive s partnerom i to na način da oni koji žive s partnerom imaju više zadovoljenu potrebu za kompetencijom. Međutim, nema statistički značajnih razlika u zadovoljenju potreba za autonomijom i zadovoljstvu životom.

Nadalje, prilikom testiranja hipoteze o homogenosti varijanci za varijablu zadovoljstva životom s obzirom na bračni status i vlasništvo psa, dobiveni su značajni rezultati ($F(5, 425) = 3,175; p = 0,008$) što znači da su varijance uzorka heterogene.

Kruskal-Wallis test ($\chi^2(2) = 8,168; p = 0,019$) pokazao je kako postoji statistički značajna razlika u zadovoljstvu životom s obzirom na bračni status. Provedeni su Mann-Whitney testovi kako bi se utvrdilo između kojih razina nezavisne varijable bračnog statusa postoji razlika u aritmetičkim sredinama procjene zadovoljstva životom. Postoji statistički značajna razlika ($U = 7443,500, Z = -2,523; p = 0,012$) između skupine sudionika koja nije u vezi ($C = 78,000$) i onih koji su u vezi, ali ne žive s partnerom ($C = 81,000$), na način da su oni u vezi zadovoljniji životom. Također, postoji statistički značajna razlika ($U = 11373,000, Z = -2,193; p = 0,028$) između onih koji nisu u vezi ($C = 78,000$) i onih koji su u vezi ili braku i žive s partnerom ($C = 79,000$). Međutim, ne postoji statistički značajna razlika ($U = 7700,000, Z = -0,565; p = 0,572$) između onih koji su u vezi i ne žive s partnerom i onih koji su u vezi ili braku i žive s partnerom.

Rasprava

Istraživanje je provedeno kako bi se stekao uvid u odnos između zadovoljstva životom, privrženosti kućnim ljubimcima i zadovoljenja psiholoških potreba. Osnovni cilj bio je utvrditi mogućnost predviđanja zadovoljstva životom na uzorku punoljetnih osoba u Hrvatskoj, uzimajući u obzir sociodemografske podatke, zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba i privrženost psima kod vlasnika pasa. Nadalje, cilj je bio i usporediti zadovoljstvo životom i zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba između vlasnika i ne-vlasnika pasa i s obzirom na neka sociodemografska obilježja te istražiti koji su demografski podatci povezani s privrženošću i na koji način. Provedene su hijerarhijska regresijska analiza, t-test, analiza varijance te neparametrijski test Kruskal-Wallis u svrhu istraživanja ovog područja.

Razlike u privrženosti

Prilikom usporedbe u stupnju privrženosti između muškaraca i žena, dobivena je statistički značajna razlika gdje su žene iskazale veću privrženost svojim psima, ali razlika s obzirom na mjesečne prihode ili roditeljstvo nije pronađena. Dosadašnji nalazi privrženosti kućnim

ljubimcima su nedosljedni jer postoje pozitivni, negativni i neznajni učinci (Kurdek, 2009). Nalaz ovog istraživanja u skladu je s nalazom Quinn (2005) da su žene statistički značajno više privržene kućnim ljubimcima nego muškarci. Međutim, istraživanje Quinn (2005) bilo je provedeno na odraslim ljudima, a uključivalo je vlasnike konja, pasa i mačaka. Winefield, Black i Chur-Hansen (2008) također su dobili rezultate da su žene statistički značajno više privržene kućnim ljubimcima u usporedbi s muškarcima, ali je istraživanje bilo provedeno na populaciji starije životne dobi te su uključeni vlasnici pasa, mačaka, ptica i nekoliko drugih životinja.

Nadalje, u ovom istraživanju nije pronađena statistički značajna razlika u privrženosti psima s obzirom na mjesečne prihode. U istraživanju Applebaum i Zsembik (2020), visoki prihodi nisu bili statistički značajni prediktori privrženosti, dok niži jesu. U ovom istraživanju većina sudionika ima mjesečne prihode iznad 4001,00 kune po članu kućanstva, što je prema Zakonu o minimalnoj plaći (NN, 119/2020) više od minimalne plaće u Republici.

Privrženost psima i zadovoljstvo životom nisu u značajnoj korelaciji te varijabla privrženosti kućnim ljubimcima nije bila uključena u regresijsku analizu. Taj je nalaz u skladu s rezultatima Duvall Antonacopoulos i Pychyl (2010) i le Roux i Wright (2020), pa ovo istraživanje potvrđuje njihove nalaze da konstrukt privrženosti kućnom ljubimcu nije značajno povezan sa zadovoljstvo životom. U istraživanju Garrity, Stallones, Marx i Johnson (1989) nije pronađena značajna veza između privrženosti kućnim ljubimcima i mentalnog zdravlja, a prema Militades i Shaerer (2015) privrženost psima čak se pokazala i kao prediktor depresije u starijoj populaciji. Prema Duvall Antonacopoulos i Pychyl (2010) oni koji su više privrženi svojim kućnim ljubimcima, a imaju manju socijalnu podršku, više vremena provode kod kuće brinući se za svojega kućnog ljubimca u usporedbi s onima koji su manje privrženi. Nadalje, dodatno moguće objašnjenje za takve rezultate je da nesretni ljudi nabavljaju pse nadajući se da će ih učiniti sretnijima umjesto usmjeravanja djelovanja na izvor vlastitog nezadovoljstva, primjerice, na usamljenost, nezadovoljstvo poslom i slično. Na taj način ljudi mogu biti privrženi psima, ali postoje aspekti života kojima su nezadovoljni i ti aspekti djeluju na sveukupno zadovoljstvo životom.

Privrženost se u ovom istraživanju nije statistički značajno razlikovala ni između skupine

sudionika koji imaju i koji nemaju djecu. Applebaum i Zsembik (2020) nisu uspoređivali privrženost između roditelja i osoba koje nemaju djecu, ali su dobili povezanost između broja djece i privrženosti kućnim ljubimcima na način da su oni s većim brojem djece bili i više privrženi svojim kućnim ljubimcima. Ombla i Vidaković (2019) u istraživanje su uključile varijablu roditeljstva te je dobivena statistički značajna negativna povezanost s afektivnom povezanosti za ljubimcem, što znači da su vlasnici pasa, koji su ujedno i roditelji, manje privrženi psima od onih koji nemaju djecu. Osobe koje imaju djecu, imaju manje slobodnog vremena te briga o kućnom ljubimcu može biti percipirana kao dodatni stresor. Postoji manjak istraživanja privrženosti psima s obzirom na roditeljstvo te ukoliko je postavljeno pitanje o roditeljstvu, varijabla nije uključena u istraživanje već služi za opis uzorka. Moguće je da bi bili dobiveni statistički značajni rezultati da je provedeni test za utvrđivanje razlika između skupina bio dio parametrijske statistike zbog drukčijeg načina provedbe testiranja razlika te veće statističke snage (Howell, 2012). Nadalje, postoje sličnosti u ponašanju prema psima i djeci. Uočeni su obrasci ponašanja i strategije roditeljstva u odnosima prema psima (Volsche i Gray, 2016), a mnoge značajke govora s djecom prisutne su u ljudskom govoru prema psima (Mitchell, 2001), što može ublažiti razliku u doživljavanju i odnošenju prema djeci i psima. Većina istraživanja u sklopu istraživanja ne uključuje pitanje o potomstvu te pitanje o privrženosti psima između roditelja i onih koji nemaju djecu ostaje pretežno neistraženo.

Razlike između vlasnika i ne-vlasnika pasa

U ovom istraživanju nije pronađena statistički značajna razlika u zadovoljstvu životom i zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba između vlasnika i ne-vlasnika pasa, što dovodi do zaključka da su vlasnici i ne-vlasnici pasa jednako zadovoljni životom i imaju jednako zadovoljene potrebe za autonomijom, kompetencijom i povezanosti. Prema Bao i Schreer (2016) ne postoji razlika u zadovoljstvu životom između vlasnika i ne-vlasnika pasa, što je u skladu s rezultatima dobivenim ovim istraživanjem. Nadalje, u istraživanju Parker i suradnika (2010), prilikom usporedbe skupine vlasnika i ne-vlasnika kućnih ljubimaca, nisu dobivene statistički značajne razlike u procjeni percipirane socijalne potpore, kao ni između vlasnika pasa, vlasnika mačaka i ne-vlasnika kućnih ljubimaca. Rijek i van Beek (2011) također nisu dokazali statistički značajne razlike u mjerama percipirane socijalne potpore i usamljenosti između vlasnika i ne-vlasnika starije životne dobi. Istraživanje Duvall Antonacopoulos i Pychyl (2010) provedeno je na uzorku

odraslih, a rezultati su pokazali da nema statistički značajne razlike između vlasnika i ne-vlasnika pasa, te da su za višu percipiranu socijalnu potporu ključni ljudi, a ne životinje.

Neka istraživanja ipak su dobila značajne rezultate, ali na uzorcima različitim od korištenih u ovom istraživanju ili s različitim uvjetima sudjelovanja u istraživanju. Pozitivni ishodi posjedovanja kućnih ljubimaca nisu konzistentni (Clark Cline, 2010). U istraživanju Clark Cline (2010) posjedovanje psa nije bilo povezano s depresijom, ali jest sa socijalnom potporom. Moguće je da vlasnici pasa šecću svoje pse s drugim vlasnicima pasa ili imaju zajedničku temu koja im omogućava lakši ulazak u socijalne interakcije s drugim ljudima. Parslow, Jorm, Christensen, Rodgers i Jacomb (2005) u svojem su istraživanju uspoređivali vlasnike kućnih ljubimaca i ljude koji nemaju kućne ljubimce. Rezultati su pokazali kako oni koji imaju kućne ljubimce pokazuju značajno više depresivnih simptoma, a muškarci koji imaju kućne ljubimce pokazuju i značajno lošije opće mentalno zdravlje u usporedbi sa sudionicima istraživanja koji nemaju kućne ljubimce. Nadalje, oni koji su bili primarni njegovatelji pasa češće su uzimali lijekove protiv bolova u usporedbi s onima koji imaju kućne ljubimce, ali ne zauzimaju primarnu brigu o ljubimcu (Parslow i sur., 2005). Parslow i suradnici (2005) uključili su sve vrste kućnih ljubimaca te su imali uzorak starije životne dobi, što može biti objašnjenje neslaganja rezultata. Nadalje, osobe brigu o kućnim ljubimcima mogu doživljavati kao napor i neželjenu obvezu. Također, briga o kućnom ljubimcu, odnosno psu, ne uključuje jednake obveze za sve vlasnike. Osobe koje imaju vlastiti vrt ne moraju sudjelovati u svakoj fizičkoj aktivnosti svojega psa kao što to moraju osobe koje žive u stanu bez vrta, a različite pasmine zahtijevaju različitu razinu fizičke aktivnosti. Nadalje, održavanje doma čistim teže je ukoliko u njemu živi pas te sudionici istraživanja Westgarth, Christley, Marvin i Perkins (2019) upravo to navode kao glavni negativni aspekt posjedovanja psa.

Nije utvrđen značajan interakcijski efekt vlasništva psa i bračnog statusa u zadovoljenju potrebe za kompetencijom. Nedostatak istraživanja koji uključuje odnose navedenih varijabli otežava donošenje zaključaka o dobivenom nalazu.

Zadovoljstvo životom i zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba

Prije provedbe regresijske analize u svrhu predviđanja zadovoljstva životom uvidom u korelacijsku matricu oblikovana su određena predviđanja o tome koji bi prediktori mogli biti značajni te između kojih varijabli postoji visoka povezanost. Korelacijska matrica (Tablica 3.) ukazuje na visoku povezanost između varijabli koje pripadaju skupini sociodemografskih podataka

te su varijable zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba u visokoj korelaciji. Visoka pozitivna povezanost dobi s prihodom i potomstvom očekivana je s obzirom na to da je više vjerojatno da će stariji ljudi biti u braku i imati djecu te su imali više vremena za napredovanje u poslu i postizanje viših prihoda. Dobivena je i visoka pozitivna povezanost između zadovoljstva životom i zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba. Međutim, samo su potrebe za kompetencijom i autonomijom bile značajni prediktori. Nalazi su u skladu s Vansteenkiste i Ryan (2013), koji navode kako zadovoljenje potreba za autonomijom, kompetencijom i povezanosti općenito pridonose subjektivnoj dobrobiti. Nadalje, meta-analiza Tang, Wang i Guerrian (2019) potvrđuje da je zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba u značajnoj pozitivnoj korelaciji s dobrobiti, odnosno sa subjektivnim zdravljem, zadovoljstvom životom, pozitivnim afektom i vitalnosti. Pri interpretaciji rezultata valja imati na umu i vrijeme provedbe istraživanja. Naime, ovo istraživanje provedeno je uslijed pandemije kad je naglasak na smanjenju društvenih okupljanja i održavanju socijalne udaljenosti i na zabrani rada ugostiteljskih objekata koji su često mjesto na kojemu se ljudi druže. Primjerice, prema Lučev i Tadinac (2010) općenito zadovoljstvo životom značajno je visoko pozitivno koreliralo s odnosima s ljudima općenito. Pretpostavlja se da su ljudi sa zadovoljavajućim odnosima s ljudima imali i više izraženo zadovoljenje potrebe za povezanosti. Da je istraživanje bilo provedeno u drugo vrijeme, možda bi i varijabla potrebe za povezanosti bila značajan prediktor zadovoljstva životom, kao što je u prethodnim istraživanjima. U istraživanju Antunes i suradnika (2020) provedenom uslijed pandemije na uzorku portugalskog odraslog stanovništva, uočeno je kako se zadovoljenje potrebe za kompetencijom statistički značajno razlikuje između žena i muškaraca, odnosno da žene imaju manje zadovoljenu tu potrebu te da je zadovoljenje potrebe za kompetencijom najniže kod osoba u dobnoj skupini od 18 do 34 godine, u usporedbi s drugim dobnim skupinama. Takvi trendovi ipak nisu uočeni u zadovoljenju potrebe za autonomijom i povezanosti.

Dob i bračni status statistički su značajni prediktori zadovoljstva životom. Ti su rezultati u skladu s istraživanjem Melin, Fugl-Meyer i Fugl-Meyer (2003), gdje su stariji sudionici i oni koji imaju partnera iskazali više razine zadovoljstva životom. Novija istraživanja potvrđuju navedene rezultate. U istraživanju del Mar Salinas-Jiménez, Artés, i Salinas-Jiménez (2011), dob i brak značajni prediktori zadovoljstva životom na razini značajnosti od 1%. Prema Lissitsa, i Chachashvili-Bolotin (2016), zadovoljstvo životom raste s dobi, a u starijoj populaciji stagnira. Međutim, u ovom istraživanju bilo je svega nekoliko sudionika starije životne dobi, pa taj trend nije uočen.

Prediktor razine obrazovanja nije se pokazao značajnim u predviđanju zadovoljstva životom, što nije u skladu s prethodnim nalazima. U istraživanju Penezić (2006) varijabla godina školovanja bila je značajan prediktor zadovoljstva životom na uzorku odraslih osoba. Nadalje, Roese i Summerville (2005) proveli su meta-analizu na američkom stanovništvu o tome za čime ljudi najviše žale, a žaljenje za obrazovanjem (odustajanje od školovanja, loše ocjene, nenastavljanje obrazovanja) pokazalo se najčešćim odgovorom. Obrazovanje otvara nove mogućnosti i povećava životne aspiracije pa niže obrazovanje može pridonijeti nižem zadovoljstvu životom (Ferrante, 2009). Moguće je objašnjenje za ovakve rezultate da je dijelom zahvaćena studentska populacija koja još nema postignut određen stupanj visokog obrazovanja, a po nekim odrednicama slična je populaciji koja je već stekla akademski naziv.

Međutim, u ovom istraživanju nije dobivena statistički značajna razlika u zadovoljenju potrebe za kompetencijom i autonomijom između onih koji imaju završeno visoko obrazovanje i onih koji nemaju, ali je ta razlika statistički značajna u zadovoljenju potrebe za povezanosti. Wang, Liu, Kee i Chian (2019) došli su do nalaza da je zadovoljenje potrebe za povezanosti snažan prediktor samostalne motivacije za učenje. Moguće je da su ljudi s više zadovoljenom potrebom za povezanosti bili više motivirane za visok stupanj obrazovanja i akademski uspjeh. Zadovoljenje potrebe za povezanosti ima veliku ulogu u intrinzičnoj motivaciji u akademskom okruženju (Fedesco, Bonem, Wang i Henares, 2019). Postoji ograničenje pri zaključivanju da su osnovne psihološke potrebe snažni prediktori zadovoljstva životom obrnute uzročnosti, odnosno da trenutna procjena zadovoljstva životom utječe na procjene zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba (Bratko i Sabol, 2006).

Zadovoljstvo životom bilo je više kod sudionika koji su vezi ili u braku u usporedbi s onima koji nisu u vezi što je u skladu s prijašnjim istraživanjima. Cavanaugh, Leonard i Scammon (2007) dobili su nalaz da su osobe u braku iskazale statistički značajno više rezultate u procjeni subjektivne dobrobiti u usporedbi s onima koji nisu. U longitudinalnom istraživanju Oishi, Diener i Lucas (2009) u kojem su podaci bili prikupljeni iz nekoliko različitih baza, pojedinci koji su bili najzadovoljniji životom bili su u dugim vezama te je duljina veze bila značajan prediktor zadovoljstva životom, a u istraživanju Lučev i Tadinac (2010) na hrvatskom stanovništvu općenito zadovoljstvo životom bilo je u visokoj pozitivnoj korelaciji s odnosom s partnerom.

Prema Deci i Ryan (2014) za postizanje optimalne veze sve tri osnovne psihološke potrebe trebaju biti zadovoljene, autonomija i povezanost komplementarne su te djeluju sinergički. Na

našem uzorku nisu dobivene značajne razlike u zadovoljenju potreba za povezanosti i autonomijom između sudionika s obzirom na njihov bračni status, ali jesu u potrebi za kompetencijom i to na način da su osobe u vezi ili braku iskazale više zadovoljenje te potrebe. Zadovoljenje potrebe za kompetencijom pokazala se kao prediktor sigurne privrženosti u vezi, a osobe koje su u emocionalno zadovoljavajućim vezama, imaju više zadovoljenje potrebe za kompetencijom i više su zadovoljne životom (Deci i Ryan, 2014).

Böhnke (2007) se bavila odnosom zadovoljstva životom s obzirom na socijalne uvjete u državi. Iako Hrvatska nije bila uključena u istraživanje, primijećeno je da je subjektivna dobrobit pod snažnim utjecajem lošeg materijalnog stanja u svim državama te je u većini zemalja najznačajniji prediktor zadovoljstva životom. Socijalna potpora bila je drugi najznačajniji prediktor u europskim zemljama nakon materijalnih dobara. Prema Oishi i suradnicima (2009) oni s višim godišnjim primanjima iskazivali su veće zadovoljstvo životom, ali rast nije linearan, već postoji optimalno zadovoljstvo životom jer su sudionici s najvišim plaćama bili manje zadovoljni životom od onih koji su imali nešto manja godišnja primanja. Moguće je da bi taj trend bio uočen i u ovom istraživanju, no varijabla o mjesečnim prihodima po članu kućanstva ordinalna je, a najviši stupanj je odgovor o primanjima većim od 5001 kune po članu kućanstva mjesečno. Prema Državnom zavodu za statistiku prosječna neto plaća u siječnju 2021. godine bila je 6 779,00 kuna, a medijan 5 862,00 kune po zaposlenoj osobi. U ovom istraživanju distribucija mjesečnih prihoda bila je negativno asimetrična, a očekivala se normalna pod pretpostavkom da postoje uzdržavane osobe unutar većine kućanstava, kao što su djeca, osobe u procesu školovanja, nezaposleni, ili stariji ljudi s niskim primanjima. Ako se uzme u obzir da je velik dio uzorka visokoobrazovan, visoki mjesečni prihodi nisu iznenađujući jer se očekuje da će osobe s visokim obrazovanjem raditi na dobro plaćenim poslovima. Također, ne smije se isključiti mogućnost da su neki sudionici krivo pročitali pitanje ili da nemaju uvid u financije kućanstva u kojem žive.

Ograničenja istraživanja, implikacije i prijedlozi za buduća istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je dobiti uvid u odnos između privrženosti psima i zadovoljstva životom te zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba kako bi se unaprijedilo znanstveno razumijevanje područja odnosa pasa i ljudi. Iako privrženost psima nije bila statistički značajno

povezana sa zadovoljstvom životom, dobiveni su zanimljivi rezultati. Premda se očekivalo da će sve psihološke potrebe biti prediktori zadovoljstva životom, samo su potrebe za autonomijom i kompetencijom bile značajne, dok potreba za povezanosti nije. Potreba za povezanosti do nedavno je bila vrlo zanemarena u znanstvenim istraživanjima (Wang i sur., 2019) te zahtijeva daljnja znanstvena istraživanja.

Posjedovanje psa nije pokazalo značajnu ulogu u zadovoljstvu životom i zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba. Prosječna dob sudionika u istraživanju pripada kategoriji rane odrasle dobi (Berk i Peterson, 2004), a većina drugih istraživanja usredotočuje se na osobe starije životne dobi ili djecu, koje imaju najviše koristi od kućnih ljubimaca (Stallones, Marx, Garrity i Johnson, 1990). Sužen varijabilitet uzorka može biti razlog značajnih rezultata prethodnih istraživanja.

Postoji još jedno objašnjenje o manjku istraživanja koja su u skladu s nalazima ovog istraživanja. Herzog (2011) navodi kako su vlasnici pasa oduševljeni kad pročitaju nalaze istraživanja koji idu u njihovu korist, odnosno da je život sa psima ili mačkama povezan s dužim i sretnijim životom. Također, mediji zaobilaze pisati o istraživanjima koja su došla do nalaza o negativnom ili neznačajnom utjecaju kućnih ljubimaca na mentalno i fizičko zdravlje njihovih vlasnika. Nedvojbeno je da su kućni ljubimci korisni nekim ljudima, ali nema dovoljno dokaza da su vlasnici kućnih ljubimaca, kao grupa, zdraviji, sretniji ili da žive dulje (Herzog, 2011).

Herzog (2011) također govori o „efektu ladicica” (eng. *file drawer effect*) koji je prisutan u različitim znanstvenim domenama, a tako i u istraživanjima o odnosu ljudi i životinja. Taj problem definira kao tendenciju da negativni ili neznačajni rezultati istraživanja završe u ladicama istraživača umjesto da budu objavljeni u znanstvenim časopisima. Navodi primjer konferencije o odnosima ljudi i životinja 2009. godine na kojoj su izloženi nalazi triju istraživanja koja se nikada nisu pojavila u javnosti. Jedno od tih istraživanja pokazalo je da odvojenost studenata od svojih kućnih ljubimaca nema nikakav učinak na njihovu prilagodbu na fakultetsku okolinu, drugo da interakcija sa životinjama nije smanjivala depresiju kod psihijatrijskih pacijenata u domu za starije i nemoćne te treće da ne postoji razlika u usamljenosti između odraslih vlasnika i ne-vlasnika pasa. Istraživači su privučeni istraživanju odnosa životinja i ljudi jer su ljubitelji životinja i osobno su uvjereni u iscjeliteljske sposobnosti veze koja proizlazi iz tog odnosa. Potrebno je pomno odabrati nacrt istraživanja koji bi smanjio pristranost. Međutim, tradicionalnim načinima kao što su slijepi ili dvostruko slijepi eksperimenti i uključivanje kontrolne grupe, to je iznimno teško jer se ne može

eliminirati placebo efekt (Herzog, 2011). Nadalje, ljudi mogu biti žrtve samoiluzija i vidjeti ono što žele (Gilbey, McNicholas i Collis, 2007), a to je pozitivan učinak njihovih pasa na njih same.

Važna je stavka istraživanja da je provedeno uslijed pandemije COVID-19. Zbog vremenski uvjetovanih varijacija, trenutne ili trajne naravi, može doći do promjene u povezanosti nezavisne i zavisne varijable što ugrožava temporalnu valjanost (Milas, 2005). Zadovoljstvo životom pod utjecajem je iznenadne nepredvidljive opasnosti koja donosi stres, anksioznost i panične reakcije, pogotovo pod utjecajem masovnih medija (Trzebiński, Cabański i Czarnecka, 2020). Brajdić Vuković i Doolan (2020) provele su kvalitativno istraživanje o snalaženju u novim uvjetima pandemije na uzorku žena u Hrvatskoj. Većina je govorila o isprepletenosti pozitivnih i negativnih emocija, a one koje imaju djecu preuzele su teret brige o djeci u većoj mjeri nego prije. Uloga majke nije ostavljala vremena za veće emocionalne krize, a one sudionice koje nemaju djecu spominjale su i bezvoljnost i depresiju (Brajdić Vuković i Doolan, 2020). Buecker i suradnici (2020) pratili su usamljenost u prvim tjednima restriktivnih mjera zbog pandemije. Dobiveni rezultati ukazuju na to da su ljudi bili mnogo usamljeniji nego prije restriktivnih mjera i društvenog zatvaranja, ali se ta usamljenost smanjuje u kasnijim tjednima. Međutim, istraživanje nije uključivalo mjere dugoročnih posljedica socijalne izolacije uslijed pandemije, iako je uočeno da se usamljenost više smanjila kod osoba koje su roditelji, nego kod onih koji nemaju djecu (Buecker i sur., 2020). Također, ženski spol pokazao se rizičnim čimbenikom u prilagodbi pandemiji (Buljan Flander, Galić, Roje Đapić, Raguž i Prijatelj, 2020).

Ograničenja su ovoga istraživanja neprobabilistički prigodni uzorak koji je uključivao veliki raspon godina (od osamnaest do sedamdeset i jedne) i nejednaku zastupljenost žena i muškaraca te osoba koje jesu i nisu roditelji. Također, u istraživanju su ljudi sudjelovali isključivo dobrovoljno. Prema Milasu (2005) dobrovoljci i ne-dobrovoljci značajno se razlikuju prema naobrazbi, društvenoj klasi, inteligenciji, potrebi za odobravanjem i društvenosti. Uočeno je da velik dio uzorka ima završen neki stupanj visokog obrazovanja, iako to nije slučaj u općoj populaciji. Nadalje, možda bi sudionici bili više motivirani da je istraživanje bilo provedeno u papir-olovka obliku, umjesto putem *online* ankete.

Također, varijabla o mjesečnim prihodima po članu kućanstva nije imala dovoljno razina te je izgubila na osjetljivosti. U mjesečne prihode nisu uključene stavke kao što su krediti ili najamnina te bi subjektivna procjena sudionika mogla pridonijeti boljem shvaćanju njihove realne financijske situacije. Nadalje, zadovoljstvo životom pojam je koji zahvaća mnogo domena života.

Pitanja o zadovoljstvu pojedinih aspekata života, kao što su zadovoljstvo financijskom situacijom, zadovoljstvo ljubavnim životom ili zadovoljstvo poslom, mogla bi dovesti do preciznijih rezultata.

Iako je uvjet za sudjelovanje bio da ako osobe imaju psa, žive u istom kućanstvu s njim, moguće je da bi se dobili drukčiji rezultati da su se u uzorak vlasnika pasa uzimali samo oni ,koji su primarni vlasnici psa, odnosno oni koji najviše vode brigu o njemu. Stoga su prijedlozi za daljnja istraživanja probabilistički uzorak, provođenje istraživanja u obliku papir-olovka, veća osjetljivost varijable o prihodima, pitanje o broju i dobi djece, procjene zadovoljstva različitim aspektima života te uključivanje varijable primarne brige o psu. Nadalje, izvanredna situacija pandemije svima je promijenila živote u barem nekoj mjeri, što je moglo dovesti do odstupanja od očekivanih i prethodno potvrđenih rezultata.

Nadalje, neusklađenost nekih rezultata daje dodatan motiv za daljnje istraživanje ove teme kao i činjenica da se ova tema nije često istraživala u Hrvatskoj. Svega nekoliko istraživača u Hrvatskoj aktivno se bavi ulogom kućnih ljubimaca u životima ljudi, odnosom kućnih ljubimaca i vlasnika te načelima privrženosti koja proizlazi iz tog odnosa. Daljnje istraživanje ovog područja nužno je za utvrđivanje ili pronalazak novih nalaza o odnosu vlasnika i njihovih pasa te o njihovu međudjelovanju, njihovoj povezanosti sa zadovoljenjem psiholoških potreba i sa zadovoljstvom životom na hrvatskom uzorku.

Zaključak

U ovom su istraživanju na uzorku 431 sudionika, od kojih su 243 vlasnici pasa, a 186 nisu, prosječne dobi 30,61 godina, testirane pretpostavke o zadovoljstvu životom i zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba s obzirom na privrženost psima i sociodemografske značajke. Zadovoljstvo životom i zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba nije bilo statistički značajno različito između skupine vlasnika i ne-vlasnika pasa. Također, nije bilo statistički značajne razlike u privrženosti s obzirom na razinu mjesečnih prihoda po članu kućanstva niti između skupine roditelja i onih sudionika koji nemaju djecu. Međutim, žene su pokazale statistički značajno višu privrženost psima u usporedbi s muškarcima. Provedena je hijerarhijska regresijska analiza. Sveukupno, model objašnjava 59,5% varijance zadovoljstva životom. Dob, potomstvo te zadovoljenje potrebe za kompetencijom i autonomijom bili su značajni prediktori zadovoljstva životom.

Testirane su i razlike u zadovoljstvu životom i zadovoljenju osnovnih psiholoških potreba s obzirom na neka sociodemografska obilježja. Postoji statistički značajna razlika u zadovoljenju potrebe za povezanosti između skupine visokoobrazovanih i osoba koje nisu završile neki stupanj visokog obrazovanja na način da su osobe sa završenim stupnjem visokog obrazovanja iskazale veće zadovoljenje potrebe za povezanosti. Zadovoljenje potrebe za kompetencijom također je statistički značajno više kod osoba koje žive s partnerom, u odnosu na one koji ne žive s partnerom. Provedena dvosmjerna ANOVA nije pokazala značajne interakcijske efekte između bračnog statusa i vlasništva psa u zadovoljenju potreba za kompetencijom ni glavnog efekta vlasništva psa, ali postoji statistički značajna razlika u zadovoljenju potrebe za kompetencijom između osoba koje nisu u vezi i osoba koje su u vezi ili braku na način da su osobe izvan veze ili braka imale manje zadovoljenu potrebu za kompetencijom. Međutim, ta razlika nije bila značajna između osoba koje su u vezi i ne žive s partnerom i osoba koje su u vezi ili braku i žive s partnerom. Isti trend postoji i u odnosu bračnog statusa i zadovoljstva životom. Naime, osobe koje su u vezi ili braku statistički su značajno zadovoljnije životom od onih koje nisu u vezi, a ta razlika nije značajna između skupine koja je u vezi, a ne živi s partnerom i osoba koje su u vezi i žive s partnerom ili u braku. Ne postoji statistički značajna razlika u zadovoljenju potrebe za povezanosti s obzirom na bračni status pa se zaključuje da se vrijednosti varijable potrebe za povezanosti raspodjeljuje jednako za sve skupine.

Rezultati istraživanja mogu poslužiti kao poticaj za daljnje istraživanje i razvoj dosadašnjih saznanja o odnosu kućnih ljubimaca i vlasnika, o njihovom utjecaju na živote njihovih vlasnika, o ulozi privrženosti kućnim ljubimcima i aspektima privrženosti. S obzirom na to da je ovo relativno novo područje u Hrvatskoj, istraživanje može poslužiti kao poticaj novim istraživanjima u ovom području.

Popis literature

- Antunes, R., Frontini, R., Amaro, N., Salvador, R., Matos, R., Morouço, P., i Rebelo-Gonçalves, R. (2020). Exploring lifestyle habits, physical activity, anxiety and basic psychological needs in a sample of Portuguese adults during COVID-19. *International journal of environmental research and public health*, 17(12), 4360. <https://doi.org/10.3390/ijerph17124360>
- Anon. 2000. The state of the American pet: A study among pet owners. In Ralston Purina Company's Pet Health Agenda Project, 89–113. North Carolina: Yankelovich, Inc. Research Partners.
- Applebaum, J. W., i Zsembik, B. A. (2020). Pet Attachment in the Context of Family Conflict. *Anthrozoös*, 33(3), 361-370./18, 119/2020. <https://doi.org/10.1080/08927936.2020.1746524>
- Bao, K. J., i Schreer, G. (2016). Pets and happiness: Examining the association between pet ownership and wellbeing. *Anthrozoös*, 29(2), 283-296. <https://doi.org/10.1080/08927936.2016.1152721>
- Berk, L. E., i Petersen, A. (2004). *Development through the lifespan*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Brajdčić Vuković, M. i Doolan, K. (2021). Očaj i sreća u doba nesreće: raznolikost ženskih doživljaja karantene za vrijeme COVID-19 pandemije. *Sociologija i prostor*, 59 (219), 241-265. <https://doi.org/10.5673/sip.59.0.9>
- Bratko, D. i Sabol, J. (2006). Osobine ličnosti i osnovne psihološke potrebe kao prediktori zadovoljstva životom: rezultati on-line istraživanja. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 15(4-5 (84-85)), 693-711. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/10873> 12. veljače 2021.
- Brdar, I. i Anić, P. (2010). Životni ciljevi, orijentacije prema sreći i psihološke potrebe adolescenata: Koji je najbolji put do sreće?. *Psihologijske teme*, 19 (1), 169-187. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/56834> 9. travnja 2021.
- Buecker, S., Horstmann, K. T., Krasko, J., Kritzler, S., Terwiel, S., Kaiser, T., i Luhmann, M. (2020). Changes in daily loneliness for German residents during the first four weeks of the COVID-19 pandemic. *Social Science & Medicine*, 265, 113541. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113541>
- Buljan Flander, G., Galić, R., Roje Đapić, M., Raguž, A. i Prijatelj, K. (2020). Zaštitni i rizični čimbenici u prilagodbi na pandemiju COVID-19 u Republici Hrvatskoj. *Socijalna psihijatrija*, 48 (3), 285-300. <https://doi.org/10.24869/spsih.2020.285> 12. travnja 2021.
- Cavanaugh, L. A., Leonard, H. A., i Scammon, D. L. (2008). A tail of two personalities: How canine companions shape relationships and well-being. *Journal of Business Research*, 61(5), 469-479. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2007.07.024>

- Chomel, B. B. (1992). Zoonoses of house pets other than dogs, cats and birds. *The Pediatric infectious disease journal*, 11(6), 479-487.
- Clark Cline, K. M. (2010). Psychological effects of dog ownership: Role strain, role enhancement, and depression. *The Journal of social psychology*, 150(2), 117-131. <https://doi.org/10.1080/00224540903368533>
- Deci, E. L., i Ryan, R. M. (2014). Autonomy and need satisfaction in close relationships: Relationships motivation theory. *Human motivation and interpersonal relationships*, 53-73. https://doi.org/10.1007/978-94-017-8542-6_3
- Deci, E. L., i Ryan, R. M. (2000). The " what" and " why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- del Mar Salinas-Jiménez, M., Artés, J., i Salinas-Jiménez, J. (2011). Education as a positional good: A life satisfaction approach. *Social indicators research*, 103(3), 409-426. <https://doi.org/10.1007/s11205-010-9709-1>
- Diener, E., Lucas, R. E., i Oishi, S. (2002). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. *Handbook of positive psychology*, 2, 63-73. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195187243.013.0017>
- Državni zavod za statistiku. Prosječne mjesečne neto i bruto plaće zaposlenih za siječanj 2021. Priopćenje, br. 9.1/1/1. Zagreb: Državni zavod za statistiku. Preuzeto s https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/09-01-01_01_2021.htm 1. travnja 2021.
- Duvall Antonacopoulos, N. M. D., i Pychyl, T. A. (2010). An examination of the potential role of pet ownership, human social support and pet attachment in the psychological health of individuals living alone. *Anthrozoös*, 23(1), 37-54. <https://doi.org/10.2752/175303710X12627079939143>
- Epley, N., Waytz, A., i Cacioppo, J. T. (2007). On seeing human: a three-factor theory of anthropomorphism. *Psychological review*, 114(4), 864. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.114.4.864>
- Fedesco, H. N., Bonem, E. M., Wang, C., i Henares, R. (2019). Connections in the classroom: Separating the effects of instructor and peer relatedness in the basic needs satisfaction scale. *Motivation and Emotion*, 43(5), 758-770. <https://doi.org/10.1007/s11031-019-09765-x>
- Ferrante, F. (2009). Education, aspirations and life satisfaction. *Kyklos*, 62(4), 542-562. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6435.2009.00450.x>
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4.izd). Los Angeles: SAGE

Publications.

- Furlan, I., Kljaić, S., Kolesarić, V., Krizmanić, M., Petz, B., Szabo, S., i Šverko, B. (2005). Psihologijski rječnik. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Garrity, T. F., Stallones, L. F., Marx, M. B., i Johnson, T. P. (1989). Pet ownership and attachment as supportive factors in the health of the elderly. *Anthrozoös*, 3(1), 35-44. <https://doi.org/10.2752/089279390787057829>
- Gilbey, A., McNicholas, J., i Collis, G. M. (2007). A longitudinal test of the belief that companion animal ownership can help reduce loneliness. *Anthrozoös*, 20(4), 345-353. <https://doi.org/10.2752/089279307X245473>
- Herzog, H. (2011). The impact of pets on human health and psychological well-being: fact, fiction, or hypothesis?. *Current directions in psychological science*, 20(4), 236-239. <https://doi.org/10.1177/09637214111415220>
- Howell, D. C. (2012). *Statistical methods for psychology*. Belmont: Cengage Learning.
- Johnson, T. P., Garrity, T. F., i Stallones, L. (1992). Psychometric evaluation of the Lexington attachment to pets scale (LAPS). *Anthrozoös*, 5(3), 160-175. <https://doi.org/10.2752/089279392787011395>
- Kurdek, L. A. (2008). Pet dogs as attachment figures. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25(2), 247-266. <https://doi.org/10.1177/0265407507087958>
- Kurdek, L. A. (2009). Pet dogs as attachment figures for adult owners. *Journal of Family Psychology*, 23(4), 439. <https://doi.org/10.1037/a0014979>
- La Guardia, J. G., Ryan, R. M., Couchman, C. E., i Deci, E. L. (2000). Basic Psychological Needs Scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 367-384.
- Lauri Korajlija, A., Mihaljević, I., i Jokić-Begić, N. (2019). Mjerenje zadovoljstva životom jednom česticom. *Socijalna psihijatrija*, 47(4), 449-469. <https://doi.org/10.24869/spsih.2019.449>
- le Roux, M. C., i Wright, S. (2020). The Relationship Between Pet Attachment, Life Satisfaction, and Perceived Stress: Results from a South African Online Survey. *Anthrozoös*, 33(3), 371-385. <https://doi.org/10.1080/08927936.2020.1746525>
- Lissitsa, S., i Chachashvili-Bolotin, S. (2016). Life satisfaction in the internet age—Changes in the past decade. *Computers in Human Behavior*, 54, 197-206. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.08.001>
- Lu, L., Shih, J. B., Lin, Y. Y., i Ju, L. S. (1997). Personal and environmental correlates of happiness. *Personality and individual differences*, 23(3), 453-462.

- Lučev, I. (2008). Kvaliteta života u Hrvatskoj–povezanost subjektivnih i objektivnih indikatora te temperamenta i demografskih varijabli s osvrtom na manjinski status. *Migracijske i etničke teme*, (1-2), 67-89. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/26287> 30. rujna 2020.
- Lučev, I. i Tadinac, M. (2010). Provjera dvaju modela subjektivne dobrobiti te povezanosti zadovoljstva životom, demografskih varijabli i osobina ličnosti. *Migracijske i etničke teme*, 26 (3), 263-296. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/65805> 4. veljače 2021.
- Martinis, T. (2005). *Percepcija kvalitete života u funkciji dobi*. Neobjavljeni diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.
- McConnell, A. R., Brown, C. M., Shoda, T. M., Stayton, L. E., i Martin, C. E. (2011). Friends with benefits: on the positive consequences of pet ownership. *Journal of personality and social psychology*, 101(6), 1239. <https://doi.org/10.1037/a0024506>
- Melin, R., Fugl-Meyer, K. S., i Fugl-Meyer, A. R. (2003). Life satisfaction in 18-to 64-year-old Swedes: in relation to education, employment situation, health and physical activity. *Journal of rehabilitation medicine*, 35(2), 84-90. <https://doi.org/10.1080/16501970306119>
- Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Miltiades, H., i Shearer, J. (2011). Attachment to pet dogs and depression in rural older adults. *Anthrozoös*, 24(2), 147-154. <https://doi.org/10.2752/175303711X12998632257585>
- Mitchell, R. W. (2001). Americans' talk to dogs: Similarities and differences with talk to infants. *Research on Language and Social Interaction*, 34(2), 183-210. https://doi.org/10.1207/S15327973RLSI34-2_2
- Morey, D. F. (1994). The early evolution of the domestic dog. *American Scientist*, 82(4), 336-347.
- Müllersdorf, M., Granström, F., Sahlqvist, L., i Tillgren, P. (2010). Aspects of health, physical/leisure activities, work and socio-demographics associated with pet ownership in Sweden. *Scandinavian journal of public health*, 38(1), 53-63. <https://doi.org/10.1177/1403494809344358>
- Oishi, S., Diener, E., i Lucas, R. E. (2009). The optimum level of well-being: Can people be too happy?. In *The science of well-being* (pp. 175-200). Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-90-481-2350-6_8
- Ombla, J. (2012). Kućni ljubimci i implikacije za zdravlje i psihofizičku dobrobit njihovih vlasnika. *Klinička psihologija*, 5(1-2), 59-78. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/158522> 4. travnja 2020.
- Ombla, J., i Vidaković, M. (2018). Provjera osnovnih koncepata teorije privrženosti u okviru odnosa vlasnik-kućni ljubimac. *Psychological Topics*, 27(2), 195. <https://doi.org/10.31820/pt.27.2.4>

- Ombla, J., i Vidaković, M. (2019). Socijalni odnosi, afektivna vezanost za ljubimca i zadovoljstvo životom kod vlasnika pasa. *Društvena Istraživanja*, 28(4), 587-606. <https://doi.org/10.5559/di.28.4.02>
- Ory, M. G., i Goldberg, E. L. (1983). Pet possession and well-being in elderly women. *Research on Aging*, 5(3), 389-409. <https://doi.org/10.1177/0164027583005003007>
- Parker, G. B., Gayed, A., Owen, C. A., Hyett, M. P., Hilton, T. M., i Heruc, G. A. (2010). Survival following an acute coronary syndrome: a pet theory put to the test. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 121(1), 65-70. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.2009.01410.x>
- Parslow, R. A., Jorm, A. F., Christensen, H., Rodgers, B., i Jacomb, P. (2005). Pet ownership and health in older adults: Findings from a survey of 2,551 community-based Australians aged 60–64. *Gerontology*, 51(1), 40-47. <https://doi.org/10.1159/000081433>
- Pavot, W., Diener, E. D., Colvin, C. R., i Sandvik, E. (1991). Further validation of the Satisfaction with Life Scale: Evidence for the cross-method convergence of well-being measures. *Journal of personality assessment*, 57(1), 149-161. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5701_17
- Penezić, Z. (2002). Skala zadovoljstva životom. *Zbirka psihologijskih skala i upitnika*, 156. Zadar: Filozofski fakultet.
- Penezić, Z. (2006). Zadovoljstvo životom u adolescentnoj i odrasloj dobi. *Društvena istraživanja*, 15 (4-5 (84-85)), 643-669. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/10864>
- Penezić, Z., i Levačić, J. (2012). Adaptirana Lexington skala privrženosti kućnim ljubimcima. *Zbirka psihologijskih skala i upitnika V*, 1-13. Zadar: Filozofski fakultet.
- Piper, A. T. (2015). Europe's capital cities and the happiness penalty: an investigation using the European Social Survey. *Social Indicators Research*, 123(1), 103-126. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0725-4>
- Proctor, C., Linley, P. A., Maltby, J., i Port, G. (2017). Life Satisfaction. *Encyclopedia of Adolescence*. Springer International Publishing AG. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-1695-2_125
- Quinn, A. C. (2005). An examination of the relations between human attachment, pet attachment, depression, and anxiety. Neobjavljena doktorska disertacija. Ames: Iowa State University.
- Reeve, J. (2010). *Razumijevanje motivacije i emocija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Rijken, M., i van Beek, S. (2011). About cats and dogs... Reconsidering the relationship between pet ownership and health related outcomes in community-dwelling elderly. *Social Indicators Research*, 102(3), 373-388. <https://doi.org/10.1007/s11205-010-9690-8>

- Sabol, J. (2005). *Osobine ličnosti i osnovne psihološke potrebe kao prediktori zadovoljstva životom*. Neobjavljeni diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Smyth, C., i Slevin, E. (2010). Experiences of family life with an autism assistance dog. *Learning disability practice*, 13(4). <https://doi.org/10.7748/ldp2010.05.13.4.12.c7758>
- Stallones, L., Marx, M. B., Garrity, T. F., i Johnson, T. P. (1990). Pet ownership and attachment in relation to the health of US adults, 21 to 64 years of age. *Anthrozoös*, 4(2), 100-112. <https://doi.org/10.2752/089279391787057206>
- Tang, M., Wang, D., i Guerrien, A. (2020). A systematic review and meta-analysis on basic psychological need satisfaction, motivation, and well-being in later life: Contributions of self-determination theory. *PsyCh journal*, 9(1), 5-33. <https://doi.org/10.1002/pchj.293>
- Toribio, J. A. L., Norris, J. M., White, J. D., Dhand, N. K., Hamilton, S. A., i Malik, R. (2009). Demographics and husbandry of pet cats living in Sydney, Australia: results of cross-sectional survey of pet ownership. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 11(6), 449-461. <https://doi.org/10.1016/j.jfms.2008.06.010>
- Trzebiński, J., Cabański, M., i Czarnecka, J. Z. (2020). Reaction to the COVID-19 pandemic: the influence of meaning in life, life satisfaction, and assumptions on world orderliness and positivity. *Journal of Loss and Trauma*, 25(6-7), 544-557. <https://doi.org/10.1080/15325024.2020.1765098>
- Vansteenkiste, M., i Ryan, R. M. (2013). On psychological growth and vulnerability: basic psychological need satisfaction and need frustration as a unifying principle. *Journal of psychotherapy integration*, 23(3), 263. <https://doi.org/10.1037/a0032359>
- Volsche, S., i Gray, P. (2016). “Dog moms” use authoritative parenting styles. *Human-Animal Interactions Bulletin*, 4(2), 1-16.
- Wang, C. J., Liu, W. C., Kee, Y. H., i Chian, L. K. (2019). Competence, autonomy, and relatedness in the classroom: understanding students’ motivational processes using the self-determination theory. *Heliyon*, 5(7), e01983. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2019.e01983>
- Weech-Maldonado, R., Miller, M. J., i Lord, J. C. (2017). The relationships among socio-demographics, perceived health, and happiness. *Applied research in quality of life*, 12(2), 289-302. <https://doi.org/10.1007/s11482-017-9517-8>
- Westgarth, C., Christley, R. M., Marvin, G., i Perkins, E. (2019). The responsible dog owner: the construction of responsibility. *Anthrozoös*, 32(5), 631-646. <https://doi.org/10.1080/08927936.2019.1645506>
- Winefield, H. R., Black, A., i Chur-Hansen, A. (2008). Health effects of ownership of and attachment to companion animals in an older population. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(4), 303-310. <https://doi.org/10.1080/10705500802365532>

Zakon o minimalnoj plaći. *Narodne novine*, br. 118/18, 119/2020. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_10_119_2307.html

Prilozi

Prilog 1. Skala zadovoljstva životom

Ispred Vas se nalaze određene tvrdnje koje se odnose na procjenu Vašeg života. Molimo Vas da što iskrenije odgovorite koliko se slažete ili ne slažete sa svakom od njih. Uz svaku tvrdnju označite odgovarajući broj. Koristite pri tome skalu na kojoj brojevi imaju sljedeća značenja:

- 1 - uopće se ne slažem
- 2 - uglavnom se ne slažem
- 3 - niti se slažem, niti se ne slažem
- 4 - uglavnom se slažem
- 5 - u potpunosti se slažem

1. U više aspekata moj život je blizak idealnom.
2. Uvjeti moga života su izvrsni.
3. Zadovoljan sam svojim životom.
4. Do sada imam sve važne stvari koje sam želio u životu.
5. Kada bih ponovno živio svoj život ne bih mijenjao gotovo ništa.
6. Sve u svemu ja sam jako sretna osoba.
7. Život mi donosi puno zadovoljstva.
8. Ja se općenito dobro osjećam.
9. Mislim da sam sretna osoba.
10. U cjelini gledajući ja sam manje sretan od drugih ljudi.
11. Često sam utučen i žalostan.
12. Mislim da sam sretan barem koliko i drugi ljudi.
13. Moja budućnost izgleda dobro.
14. Zadovoljan sam načinom na koji mi se ostvaruju planovi.
15. Što god da se desi mogu vidjeti i svijetlu stranu.
16. Uživam živjeti.
17. Moj mi se život čini smislen.

Molimo Vas da sada odgovorite i na sljedeće tvrdnje, zaokruživši pri tome odgovarajući broj uz svaku od njih. Brojevi imaju sljedeće značenje:

- 1 - nikada mi se to nije dogodilo
- 2 - rijetko mi se to događa
- 3 - to mi se događa i ne događa
- 4 - često mi se to događa
- 5 - uvijek mi se to događa

Da li Vam se posljednjih nekoliko tjedana dogodilo. . .

18. ...da ste bili zadovoljni jer ste nešto postigli.
19. ...da ste bili zadovoljni jer Vas drugi ljudi vole.
20. ...da ste se osjećali potpuno sretni.

Prilog 2. Skala zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba

Molim Vas da pažljivo pročitate svaku tvrdnju, promislite kako se ona odnosi na Vaš život te procijenite u kojoj je mjeri tvrdnja za Vas točna. Pritom koristite skalu:

1 – uopće nije točna, 2, 3, 4 – donekle točna, 5, 6, 7 – u potpunosti točna

1. Slobodno odlučujem kako ću živjeti svoj život.
2. Zaista mi se sviđaju ljudi s kojima sam u kontaktu.
3. Često se ne osjećam veoma sposobno.
4. Osjećam pritisak u svom životu
5. Ljudi koji me poznaju govore da sam dobar u onome što radim.
6. Slažem se s ljudima s kojima sam u kontaktu.
7. Često provodim vrijeme sam i nemam puno društvenih kontakata.
8. Općenito se osjećam slobodno izražavati svoje ideje i mišljenja
9. Ljude s kojima sam redovno u interakciji smatram prijateljima.
10. U zadnje vrijeme imao sam mogućnost naučiti nove zanimljive vještine.
11. Svakodnevno moram raditi što mi se kaže.
12. Ljudima u mom životu stalo je do mene.
13. Većinom imam osjećaj postignuća za ono što radim.
14. Ljudi s kojima sam svakodnevno u interakciji uzimaju u obzir moje osjećaje.
15. U svom životu ne dobivam puno prilika pokazati koliko sam sposoban.
16. Nisam blizak s puno ljudi.
17. Osjećam se da mogu biti svoj u svakodnevnim situacijama.
18. Ne čini mi se da se sviđam ljudima s kojima sam redovito u interakciji.
19. Često se ne osjećam sposobno.
20. Nemam puno prilika za odlučiti kako raditi stvari u svakodnevnom životu.
21. Ljudi su općenito prijateljski nastrojeni prema meni.

Prilog 3. Adaptirana Lexington skala privrženosti kućnim ljubimcima

Molim Vas da označite onaj odgovor koji najbolje odgovara Vašem mišljenju. Za svaku tvrdnju trebate dati samo jedan odgovor.

- 1 - Uopće se NE slažem
- 2 - Uglavnom se NE slažem
- 3 - Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4 - Uglavnom se slažem
- 5 - U potpunosti se slažem

1. Moj mi ljubimac znači više nego bilo koji od mojih prijatelja.
2. Često se pouzdam u svog ljubimca.
3. Mislim da bi ljubimci trebali imati ista prava i privilegije poput drugih članova obitelji.
4. Mogu reći da je moj ljubimac ujedno i moj najbolji prijatelj.
5. Često su moji osjećaji prema ljudima pod utjecajem toga kako se oni odnose prema mom ljubimcu.
6. Volim svog ljubimca jer mi je on/ona privrženiji od većine ljudi u mom životu.
7. Uživam u pokazivanju fotografija svog ljubimca drugim ljudima.
8. Moj mi ljubimac nije ništa više od kućnog ljubimca.
9. Volim svog ljubimca zato što me nikad ne osuđuje.
10. Moj ljubimac "zna" kad se osjećam loše.
11. Često pričam ljudima o svom ljubimcu.
12. Moj me ljubimac razumije.
13. Vjerujem da ljubav koju osjećam prema svom ljubimcu pomaže mom zdravlju.
14. Ljubimci zaslužuju da se prema njima odnosi s jednakim poštovanjem kao i prema ljudima.
15. Moj ljubimac i ja smo vrlo bliski.
16. Učinio/la bih gotovo sve za svog ljubimca.
17. Često se igram sa svojim ljubimcem.
18. Svog ljubimca smatram velikim životnim prijateljem.
19. Moj ljubimac me usređuje.
20. Svog ljubimca smatram članom obitelji.
21. Nisam posebno vezan/a za svog ljubimca.
22. Smatram da sam zbog svog ljubimca sretniji/a.
23. Svog ljubimca mogu smatrati prijateljem.